

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

DCA DHA

DPTO. DE COMUNICACIÓN AUDIOVISUAL
DOCUMENTACIÓN E HISTORIA DEL ARTE

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

Dep. de Comunicació Audiovisual, Documentació i
Història de l'Art

ANTONIO PONZ: PROJECTE D'ACTIVITATS
CULTURALS PER A LA CELEBRACIÓ DEL SEU 300
ANIVERSARI A LA LOCALITAT DE TORÀS.

Treball Fi de Màster

Màster Universitari en Gestió Cultural

AUTOR/A: Vicente Castell, Francisco Jose

Tutor/a: Giménez Chornet, Vicent

CURS ACADÈMIC: 2021/2022

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

TREBALL FINAL DE MÀSTER
Màster Oficial Interuniversitari en Gestió Cultural

TÍTOL:

ANTONIO PONZ: PROJECTE D'ACTIVITATS CULTURALS PER A LA CELEBRACIÓ DEL SEU 300 ANIVERSARI A LA LOCALITAT DE TORÀS

Dirigit per: Vicent Giménez Chornet

Presentat per: Francisco José Vicente Castell

CURS 2021-2022

ÍNDEX GENERAL

Índex d'il·lustracions	i
Índex de taules.....	iii
1. INTRODUCCIÓ	1
2. OBJECTIUS	2
3. METODOLOGIA	3
4. TEMÀTICA I CENTRE D'INTERÉS	4
ANTONIO PONZ PIQUER	5
a. Història	5
b. Treballs relacionats	8
c. Activitats culturals basades en la seua figura	9
5. ANÀLISI DEL TERRITORI	11
TORÀS.....	11
a. Història	11
b. Situació del municipi	12
c. Anàlisi demogràfic i situació econòmica	14
d. Espais i dates	20
e. Cultura i agents culturals.....	23
f. Conclusions	25
6. VISIÓ GENERAL: 300 ANYS DEL NAIXEMENT D'ANTONIO PONZ.....	27
Públic objectiu	29
Àmbit territorial i sectors culturals implicats	29
Beneficis, millores i transformacions.....	30
Període de realització	31
Recursos i pressupostos	31
Recursos humans implicats.....	41

Model de gestió	42
Sostenibilitat en el temps	42
7. ACTIVITATS PROPOSADES.....	43
ACTIVITAT 1: Guardó Antonio Ponz Piquer	48
ACTIVITAT 2: Beca d'investigació Toràs-Antonio Ponz	60
ACTIVITAT 3: Cicle de concerts La música dels il·lustrats	68
ACTIVITAT 4: Concurs de pintura ràpida Toràs il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz.	76
ACTIVITAT 5: Exposició Antonio Ponz: un il·lustrat.....	86
8. CONCLUSIONS	96
BIBLIOGRAFIA CONSULTADA	98
ANEXOS	i
ANNEXE 1: PLANIFICACIÓ ACTIVITAT 1 (GANTT I PERT).....	i
ANNEXE 2: PLANIFICACIÓ ACTIVITAT 2 (GANTT I PERT).....	iii
ANNEXE 3: PLANIFICACIÓ ACTIVITAT 3 (GANTT I PERT).....	v
ANNEXE 4: PLANIFICACIÓ ACTIVITAT 4 (GANTT I PERT).....	vii
ANNEXE 5: PLANIFICACIÓ ACTIVITAT 5 (GANTT I PERT).....	ix
ANNEXE 6: PLÀNOL BÀSIC DE L'EXPOSICIÓ	xi
ANNEXE 7: ESQUEMA DELS BASTIDORS	xii

Índex d'il·lustracions

Il·lustració 1: Autoretrat d'Antonio Ponz. font: Museo de Bellas Artes de San Fernando.....	5
Il·lustració 2: dates d'impressió i edició dels volums del Viage de España d'Antonio Ponz. Font:	7
Il·lustració 3: detall de l'exposició Jaén en la buena dirección. Font: diariadigital.ujaen.es	10
Il·lustració 4: mapa de Cavanilles de la zona del Palància, on es veu situat el municipi de Toràs.....	12
Il·lustració 5: mapa de la relació entre Toràs i les principals ciutats que l'envolten, Elaboració pròpia.	14
Il·lustració 6: població de Toràs en el període 2000-2021. Font: INE.....	15
Il·lustració 7: població de Toràs en el període 2000-2021 dividit per sexes. Font: INE.	15
Il·lustració 8: població de Toràs per sexes i edat el 2021. Font: foro-ciudad ...	15
Il·lustració 9: gràfic amb els percentatges d'ocupació/activitats econòmiques dels habitants de Toràs (2021). Font: ajuntament de Toràs.	16
Il·lustració 10: ingressos (blau) i despeses (roig) de l'ajuntament de Toràs en el període 1985-2020. Elaboració pròpia.....	17
Il·lustració 11: despeses pressupostades totals de l'ajuntament de Toràs en el període 2014-2020, Ministeri d'Hisenda. Font: www.epdata.es	18
Il·lustració 12: despeses pressupostades en cultura per l'ajuntament de Toràs en el període 2014-2020, Ministeri d'Hisenda. Font: www.epdata.es	18
Il·lustració 13:despeses en Turisme, comerç i PYMEs de Toràs període 2014-2020, Ministeri d'Hisenda. Font: www.epdata.es.....	19
Il·lustració 14: cartell amb els serveis oferits per AVANT: Font: AVANT.....	20
Il·lustració 15: mapa de Toràs amb els possibles llocs on realitzar les activitats culturals. Elaboració pròpia.	22
Il·lustració 16: calendari amb les festivitats i dates significatives a Toràs. Elaboració pròpia.	23

Il·lustració 17: taula de béns de rellevància local a Toràs. Font: GVA.	24
Il·lustració 18: rajola amb la representació de la III estació del Via Crucis a Toràs. Font: GVA.	24
Il·lustració 19: Aportacions als ingressos de les activitats fins 2025 (%). Elaboració pròpia.	35
Il·lustració 20: Gràfic evolutiu de despeses anuals de les activitats proposades. Elaboració pròpia.	43
Il·lustració 21: Gràfic de les despeses anuals i fins 2025 de les activitats. Elaboració pròpia.	44
Il·lustració 22: Relleu d'Antonio Ponz a la façana del museu Antonio Ponz de Toràs.	57

Índex de taules

Taula 1: Activitats i anys en realitzar-les. Elaboració pròpia.	31
Taula 2: Estimació d'ingressos procedents d'entitats públiques involucrades i aportacions. Elaboració pròpia.	32
Taula 3: Estimació de les aportacions econòmiques de les empreses privades col·laboradores en el projecte. Elaboració pròpia.	34
Taula 4: Ingressos anuals estimats de les aportacions de les empreses privades i la seua divisió entre les activitats per any. Elaboració pròpia.	34
Taula 5: ingressos estimats procedents de la participació dels artistes de l'activitat Toràs Il·lustrada: Mirades d'Antonio Ponz. Elaboració pròpia.	35
Taula 6: Despeses en recursos humans fins 2025. Elaboració pròpia.	37
Taula 7: Despeses en recursos espacials fins 2025. Elaboració pròpia.	37
Taula 8: Despeses en recursos materials fins 2025. Elaboració pròpia.	38
Taula 9: Despeses en promoció i màrquetin. Elaboració pròpia.	38
Taula 10: Aportacions anuals en matèria de promoció de les activitats. Elaboració pròpia.	39
Taula 11: Despeses en transport de material de l'activitat concurs de pintura ràpida. Elaboració pròpia.	40
Taula 12: Despeses en premis, dotacions i imprevistos. Elaboració pròpia.	40
Taula 13: Despeses en assegurances fins 2025. Elaboració pròpia.	41
Taula 14: Despeses estimades anual de les activitats (visió general anual). Elaboració pròpia.	43
Taula 15: Despeses estimades anuals de les activitats (detall per any i activitat). Elaboració pròpia.	44
Taula 16: Quantitats d'inversió pública segons l'any, activitat i repartiment dels ingressos precedents de les entitats privades. Elaboració pròpia.	46
Taula 17: Ingressos estimats del 1er any de l'activitat Guardó Antonio Ponz. Elaboració pròpia.	52
Taula 18: Despeses estimades del 1er any de l'activitat Guardó Antonio Ponz. Elaboració pròpia.	53

Taula 19: Ingressos estimats anuals de l'activitat Beca d'investigació Toràs-Antonio Ponz. Elaboració pròpia.	63
Taula 20: Despeses estimades anuals de l'activitat Beca d'investigació Toràs-Antonio Ponz. Elaboració pròpia.	63
Taula 21: Ingressos estimats anuals de l'activitat Cicle de concerts la música dels il·lustrats. Elaboració pròpia.	71
Taula 22: : Despeses estimades anuals de l'activitat Cicle de concerts la música dels il·lustrats. Elaboració pròpia.	72
Taula 23: : Ingressos estimats anuals de l'activitat Toràs il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz. Elaboració pròpia.....	80
Taula 24: : Despeses estimades anuals de l'activitat Toràs il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz. Elaboració pròpia.....	81
Taula 25: Ingressos anuals estimats de l'activitat Antonio Ponz: un il·lustrat. Elaboració pròpia.	89
Taula 26: Despeses estimades anuals de l'activitat Antonio Ponz: un il·lustrat. Elaboració pròpia.	91

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball naix arran la proposta de realització de les pràctiques curriculars del màster en Gestió Cultural de la UPV a l'ajuntament de Toràs (Castelló). En aquella proposta es nomenava la figura central de gairebé tot el projecte i treball, Antonio Ponz Piquer, un religiós i iniciador de la història de l'art a Espanya durant el s. XVIII i creador d'allò que hui podríem denominar com les primeres guies de viatge gràcies als seus treballs *Viage por España* i *Viage fuera de España*.

Toràs és un poble menut d'interior, però no per això està exempt de la seua recerca identitària. Des dels inicis del s. XX la recerca de la identitat s'ha convertit en una tendència que ha anat adquirint una importància progressiva a les polítiques socials i culturals de les diferents comunitats autònomes que conformen l'estat espanyol.

Després de debatre aquests terminis i idees amb l'actual batlle de la localitat de Toràs, D. Carlos del Río Díaz, s'estableix què es vol fer al municipi sobre la figura d'Antonio Ponz: preparar unes activitats relacionades amb la seua figura per celebrar el 300 aniversari del seu naixement al municipi a l'any 2025.

Durant el desenvolupament d'aquest treball fi de màster es troben els objectius plantejats per al projecte abans esmentat, així com les diferents estratègies metodològiques que s'han fet servir per al seu plantejament i futura realització i un apartat amb el suport bibliogràfic, documental i contextual. També una part més orientada al camp professional en la que es presenta el projecte de dinamització i revitalització cultural, les diferents parts que el conformen i la seua avaluació. Finalment s'exposen les conclusions i els comentaris sobre els objectius.

2. OBJECTIUS

El principal objectiu d'aquest treball és organitzar i realitzar activitats culturals que fomenten el municipi de Toràs i que estiguen centrades en celebrar el 300 aniversari del naixement del seu personatge il·lustre Antonio Ponz Piquer.

Aquestes activitats consisteixen en:

- Concedir un guardó anual amb el nom d'Antonio Ponz i dedicat a aquelles persones que hagen fet estudis sobre la seua figura.
- Crear un concurs, en forma de publicació, destinat a les persones estudiants dels graus de Turisme, Història, Història de l'Art o Periodisme i Ciències de la informació que centren el seu treball final de grau o màster en la figura i/o obra d'Antonio Ponz.
- Establir un cicle de concerts de música del s. XVII-XVIII amb la col·laboració de l'aula de música antiga del CSM Salvador Seguí de Castelló
- Organitzar un concurs de pintura ràpida a la localitat de Toràs amb la intenció que artistes de la zona plasmen els carrers i paratges naturals del municipi, de la mateixa manera que Antonio Ponz dibuixava en els seus viatges.
- Elaborar una exposició de caràcter itinerant i temporal sobre la figura d'Antonio Ponz Piquer en la que es mostre la seua vida, el seu art i la seua obra escrita.

3. METODOLOGIA

Per dur a terme l'elaboració d'aquest treball i pla de dinamització i revitalització cultural s'utilitzen diferents mètodes d'investigació, recerca i producció, així com l'aplicació de les competències i sabers adquirits als estudis del Màster en Gestió Cultural.

El treball es troba dividit en seccions o blocs atenent a les idees desenvolupades i analitzades que conformen el projecte 300 aniversari del naixement d'Antonio Ponz.

En primer lloc es troba l'anàlisi del centre d'interès, és a dir, la figura d'Antonio Ponz i tot allò relacionat amb el món de la gestió cultural que l'envolta. Seguidament l'anàlisi del territori, el municipi de Toràs, incidint en la situació econòmica i cultural.

Després dels dos blocs anteriors s'exposa la visió general del projecte i es desenvolupen 5 activitats que el conformen. Finalment es troba una secció destinada a extraure conclusions i possibles vies de treballs subsegüents a la posada en pràctica del projecte, sempre que aquest tinga un balanç positiu.

Cadascuna de les seccions en que es divideix el treball ha necessitat d'una o diverses estratègies metodològiques per tal de poder investigar-ne i realitzar-les. Des de les recerques bibliogràfiques i documentals relacionades amb la figura d'Antonio Ponz, tot allò que l'envolta, i també recerques sobre treballs i documents relacionats amb el món de la gestió cultural i el desenvolupament d'activitats i museografia.

El treball de camp, però, ha sigut necessari per estudiar el territori i el públic a qui el projecte va dirigit, així com conèixer la zona, llocs i matèria econòmica de la qual es disposa.

4. TEMÀTICA I CENTRE D'INTERÉS

Les estratègies metodològiques utilitzades per a aquesta secció han sigut la documentació bibliogràfica de fonts primàries i secundàries. La consulta a diverses banques de dades online com Dialnet, Teseo, el ministeri de Cultura l'INE o la Junta de Extremadura, així com la consulta presencial al mateix poble de Toràs i al seu arxiu municipal. Dins d'aquesta recerca s'extrauen tesi doctorals, articles de revistes acadèmiques relacionats amb el món de la gestió cultural i els museus, treballs final de màster de l'àmbit cultural, etc.

D'altra banda, l'estudi de les obres produïdes pel mateix autor, Antonio Ponz, des dels seus quadres, pintures i gravats, els seus escrits i epístoles i la seua obra més important, el *Viage de España*, ha sigut essencial per comprendre i relacionar el *leit motiv* de les activitats proposades al Bloc II.

També s'han produït converses via e-mail amb Alfonso de las Llanderas López i Eduardo Rebollada Casado¹, amb Daniel Crespo Delgado², Jesús Urrea Fernández³, i Ana Isabel Frank⁴, per tal de conèixer la importància de la figura d'Antonio Ponz dins la història d'Espanya i com a referent en el camp de la història de l'art, les belles arts i l'arqueologia.

Amb aquestes dos línies de documentació s'entén per cobert aquella recerca d'informació relacionada amb el context i l'estat de l'art que ocupa aquest treball.

¹ Treballadors de la Junta d'Extremadura i geòlegs.

² Professor associat de la Universitat Complutense de Madrid.

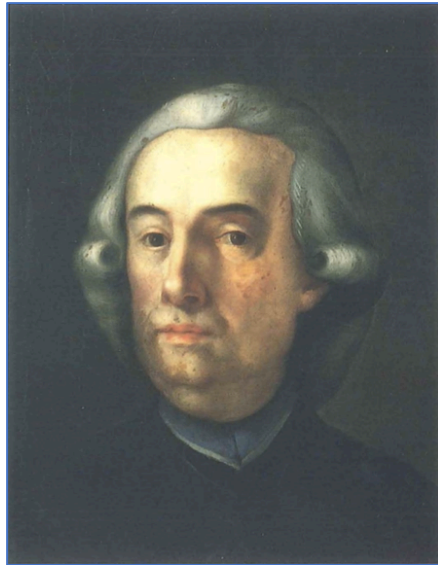
³ Catedràtic emèrit de Història de l'Art de la Universitat de Valladolid.

⁴ Professora doctora en Institut für Romanische Philologie, Justus Liebig Universität Giessen.

ANTONIO PONZ PIQUER

a. Història

La figura d'Antonio Ponz Piquer (1725-1792) és la figura d'un il·lustrat del seu temps, un home incansable, erudit en diversos temes i apassionat per la cultura i els viatges. Esta figura no està lliure de controvèrsia, començant pel seu lloc de naixement. Erròniament s'ha entès que Antonio Ponz va nàixer a Betxí, comarca de la Plana Baixa (Castelló), però estudis recents, de 2015, pareixen confirmar que el seu vertader lloc de naixement va ser al poble de Toràs, a l'Alt Palància, també a Castelló (Miras Alcaide 2015), més concretament a una antiga masia abandonada coneguda com a *Masía de la Cerrada*.

Il·lustració 1: Autoretrat d'Antonio Ponz. font: Museo de Bellas Artes de San Fernando.

Consultant la seua biografia més detalladament, se sap que va estudiar a Sogorb on va rebre el títol de gramàtica i humanitats; després a València, formant-se com a teòleg i, més tard, a la universitat de Gandia, on va obtenir el títol de llicenciat en filosofia. Cal remarcar que, durant els seus estudis, Antonio Ponz, al igual que molts altres fills de burgesos o terratinents del moment, rep les seues primeres lliçons de la mà dels jesuïtes. Açò l'influenciarà en el seu pensament i obra futures i també se'n beneficiarà de la seua influència per costejar-se els viatges a l'estranger (Frank 1997).

Amb els estudis completats al territori valencià, viatja a Madrid, el 1746, per tal de formar-se en belles arts (dibuix i pintura) a la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando a Madrid. També es va especialitzar en pintura amb el seu mentor Antonio Richarte, qui li va obrir els ulls a les noves tècniques pictòriques i el va encoratjar a visitar Itàlia (Miras Alcaide 2015).

Entre els anys 1751 i 1759 emprén el seu anhelat viatge als estats italians amb la doble intenció d'aprendre tant les seues tècniques artístiques com la seua cultura i costums. Establert a Roma i amb sovints viatges a Nàpols, aprofita per conèixer i relacionar-se amb personatges que l'influirien tant al seu art com al seu pensament, com el pintor txec Anton Raphael Mengs, pintor de corrent neoclàssica⁵, l'alemany Johann Joachim Winckelmann, considerat el *pare* de la història de l'art, i al Duc Pedro Francisco Jiménez de Góngora y Luján, personatge que l'ajudaria a ingressar posteriorment a la Real Academia de la Historia .

Amb tot, Antonio Ponz descobreix altra passió: l'arqueologia. Animat pel valencià Francisco Pérez de Bayer y Benicàssim, visiten i estudien junts les ruïnes de Pompeia i Herculano. Coincidint amb Clemente de Aróstegui, ministre de la cort de les dues Silícies (aleshores unida a la corona espanyola), qui el convenç de la importància del patrimoni cultural i artístic dels estats i dels pobles. La intenció d'Antonio Ponz era continuar el seu viatge cap a l'Imperi Otomà i conèixer l'Orient, però influenciat pels seus companys italians decideix tornar a Espanya recomanat pel ministre abans esmentat. Una vegada allà, en 1760, ingressa a la cort de Carles III, dèspota il·lustrat del moment, amb l'encàrrec de catalogar, restaurar, copiar i agrupar una col·lecció de retrats de grans personalitats pàtries a la biblioteca de El Escorial (Blasco Castiñera 1990).

Amb l'expulsió de l'ordre dels jesuïtes el 1767, Pedro Rodríguez de Campomanes li encomana recórrer els territoris d'Andalusia per tal de fer una catalogació, inventari i descripció detallada d'aquells béns que pertanyien als jesuïtes. Ponz, curios, també va deixar per escrit els costums, la gastronomia,

⁵ Influència notable, ja que als seus escrits Ponz critica àcidament les obres pictòriques i arquitectòniques recarregades, allunyades de la corrent neoclàssica imperant a la resta d'Europa.

els camins, els edificis, l'art i els personatges rellevants d'aquells llocs per on va passar (Crespo Delgado 2006).

El *Viage de España* resulta una recopilació dels seus escrits i il·lustracions que realitza durant aquesta temporada. Concebut com un treball epistolar, dividit en diferents volums o llibres, van destinat al ja citat Pedro Rodríguez de Camponaes o a Gaspar Melchor de Jovellanos, company de l'acadèmia d'història. Aquesta obra començà a editar-se el 1772 i uns anys després ja comptava amb diferents traduccions a l'alemany, francès i l'italià (Frank 1997).

TOMO	EDICION Y AÑO		
	1ª	2ª	3ª
I	1772	1776	1787
II	1773	1777	1788
III	1774	1777	1789
IV	1774	1779	1789
V	1776	1782	1793
VI	1776	1782	1793

TOMO	EDICION Y AÑO	
	1ª	2ª
VII	1778	1784
VIII	1778	1784
IX	1780	1786
X	1781	1787
XI	1783	1787
XII	1783	1788
XIII	1785	1788
XIV	1788	“
XV	1788	“
XVI	1791	“
XVII	1792	“
XVIII	1794	“

Il·lustració 2: dates d'impressió i edició dels volums del Viage de España d'Antonio Ponz. Font:

Gràcies en part a la seua obra, Antonio Ponz aconseguí ser nomenat secretari de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, amb un sou suficient per permetre-li viatjar tant dins com fora d'Espanya (mostra és el seu *Viage fuera de Espanya, 1785*)⁶. També fou membre de les acadèmies de la Arcadia y San Luca de Roma i London Society of Antiquaries.

⁶ Dividit en dos volums i on relata el seu recorregut per França, Bèlgica, Països Baixos i Anglaterra des de l'any 1783.

Els volums dedicats als paratges i ciutats de l'actual Comunitat Valenciana son el número III (localitats de Requena, València i Chelva), el número IV (Segorbe, Morvedre, Xàtiva i Almansa) i el número XIII (Caudiel, Villareal, Castelló de la Plana, Torreblanca, Alcalà de Xisvert, Benicarló i Penyíscola) (Ponz 1789).

Antonio Ponz acaba els seus anys a Madrid després de tornar d'un dels seus viatges per Andalusia l'any 1792.

b. Treballs relacionats

El personatge d'Antonio Ponz ha resultat motiu d'estudis centrats, majoritàriament, en el seus viatges pel territori espanyol. Si bé és cert que com a artista era singular, mitjà, com a escriptor en l'àmbit d'allò que anomenem hui *guiies de viatge* va ser excel·lent. No només pel fet de retratar i analitzar les costums, treballs, llegendes, gastronomia i usos dels pobles que hi visitava, sinó també per les documentacions i els dibuixos d'allò més important que podia observar. Així trobem des de retrats de personatges il·lustres del moment, retaules d'església, còpies en tinta de quadres i pintures al fresc de catedrals o, simplement, el dibuix d'una façana singular .

Totes les raons anteriors han facilitat la investigació no ja en la branca del turisme o de la història de l'art, sinó del reflex de la mateixa societat espanyola del s. XVIII als diferents racons del país. Per exemple, des de fa uns anys, l'Instituto de Estudios Giennenses, depenent de la Diputación de Jaén (Andalusia), pren la visita d'Antonio Ponz a la zona de las Nuevas Poblaciones⁷ com a referent per entendre el recorregut sociocultural de la província. També cal mencionar el treball de la professora Ana Isabel Frank *El viatge de España de Antonio Ponz: Espiritu ilustrado y aspectos de modernidad*.

Altres treballs troben unions entre la perspectiva d'Antonio Ponz sobre les costums i els treballs tradicionals d'algunes regions i s'aproximen a una

⁷ Zones d'Úbeda i Baeza.

mirada més actual, com els articles de la professora Monica Bolufer sobre els seus viatges europeus (Bolufer 2001).

També l'estudi de la orografia i el paisatge, tal com va fer el botànic Cavanilles. Per exemple, a la Junta de Extremadura trobem publicat l'article *Antonio Ponz Piquer (1725-1792). Referencias a la geología y a los recursos minerales de Extremadura en su obra magna Viage de España* de la Revista de estudios extremeños nº 69 (2013) on, a més de comentar les similituds socioculturals del s. XVIII i del XXI, fa un repàs per la indústria minera extremenya i pels diferents tipus de minerals que s'hi poden trobar al seu territori.

c. Activitats culturals basades en la seua figura

Tot i la importància de la figura d'Antonio Ponz per a la història de l'art i el, podem dir, turisme, no s'han produït gairebé activitats culturals centrades sobre la seua persona⁸. Podem citar l'exposició *Antonio Ponz (1725-1792) exposición conmemorativa: Bejís, julio-diciembre 1993*, comisariada per la fundació Caja Segorbe al municipi de Begís, o més recentment, una exposició de la Universidad de Jaén, al Museu de la batalla de Bailén, comisariada per l'Institut de estudios Giennenses i la Diputació de Jaén amb el títol *Jaén en la buena dirección* (2022), dins el projecte *El viaje del ilustrado Antonio Ponz al Reino de Jaén e Intendencia de las Nuevas Poblaciones (siglo XVIII)*.

⁸ Més enllà dels treballs i publicacions enumerats en l'apartat anterior.

Il·lustració 3: detall de l'exposició Jaén en la buena dirección. Font: diariadigital.ujaen.es

La Junta de Extremadura, d'altra banda, potencia unes rutes turístiques amb el nom de "El viaje de Antonio Ponz por Talavera la Vieja" des de l'any 2017.

Amb tot, a la localitat de Toràs, el seu municipi de naixement, entre el anys 2011 i 2017 l'associació sociocultural detoras.es organitza un concurs de fotografia amb el nom Antonio Ponz.

5. ANÀLISI DEL TERRITORI

En referència a l'anàlisi del territori, s'han emprat tres estratègies metodològiques. Primerament trobem l'entrevista en profunditat, tant de l'actual batlle Carlos del Río com del cronista no oficial del municipi -ja que aquesta figura no existeix actualment- i amb diversos veïns i veïnes amb qui s'han consultat tant els aspectes destacables del municipi com les possibles activitats a realitzar.

Finalment, el necessari treball de camp. Situar-se al mateix lloc, població, comarca, estudiar o observar com és el seu dia a dia i quines son les forces primàries que la conformen. Per exemple el seu motor econòmic, les empreses que col·laboren assíduament amb l'ajuntament, proveïdors de confiança, els espais disponibles, les dates més significatives a curt i llarg termini, el seu índex poblacional, l'acceptació o no dels veïns cap a la proposta d'activitats, etc.

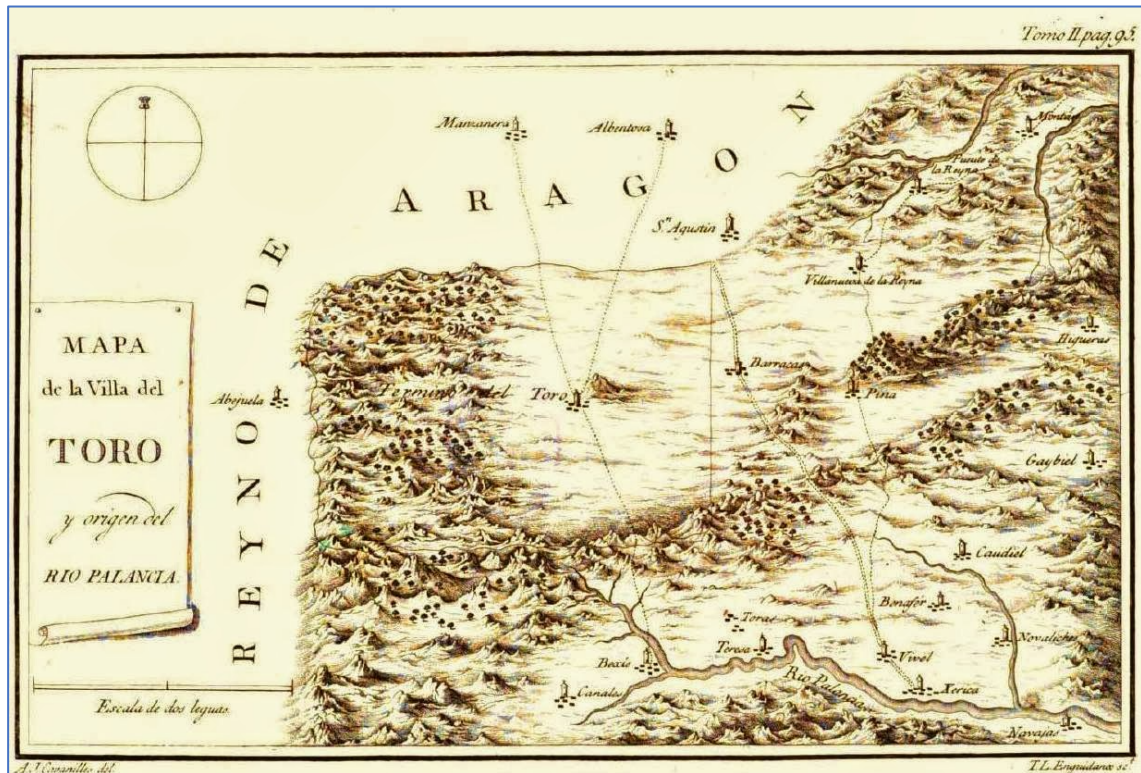
TORÀS

a. Història

El municipi de Toràs presenta indicis de primeres poblacions des de l'època musulmana. Amb la campanya de conquesta pel monarca d'Aragó Jaume I, l'aldea de Toràs conforma municipi junt a Begís, el Toro i Teresa cedits a l'Ordre de Calatrava⁹ fins l'any 1843 quan el govern del general Espartero li concedeix l'estatus de municipi independent. En aquella època el poble estava dividit en dues meitats (*Alto i Prao*¹⁰). Cavanilles diu de Toràs "*un clima fred, d'interior, pobre, amb llomes aspres i gran abundància de cirerers*" (Ponz 1789).

⁹ Ordre militar i religiosa castellana creada el 1158 i amb dotacions a la Corona d'Aragó per la seua ajuda a la Reconquesta des de l'any 1179.

¹⁰ L'Alt i el Prat.

Il·lustració 4: mapa de Cavanilles de la zona del Palància, on es veu situat el municipi de Toràs.

Durant el s. XX Toràs continua com a municipi independent. Pateix part de despoblament durant l'època de la Guerra Civil (1936-1939) i postguerra, i una lenta recuperació durant els anys posteriors. A partir del 2000, apareix una forta corrent reivindicadora de la identitat del poble de Toràs que advoca per potenciar i promocionar el patrimoni cultural, històric i natural del municipi.

b. Situació del municipi

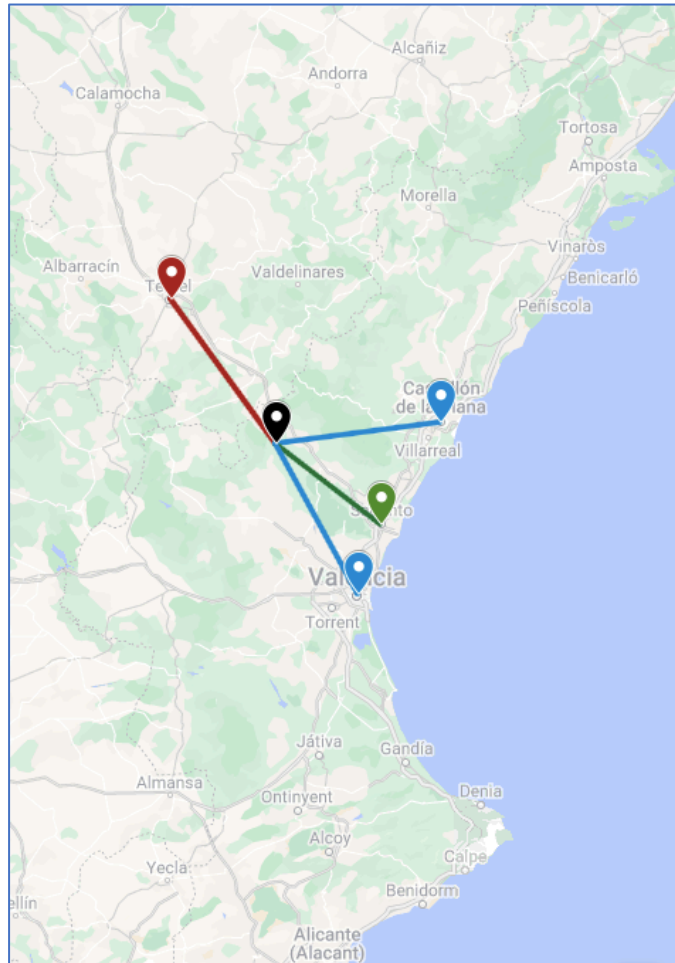
Toràs és un poble de l'interior de la província de Castelló (Comunitat Valenciana) situat a la comarca de l'Alt Palància. És un poble de muntanya situat a més de 775 metres sobre el nivell del mar i té una superfície de 16,80km² dividida en tres altiplans. Aquesta elevació permet un clima mediterrani de caire continental amb hiverns gèlids però secs i estius molt calorosos amb nits fredes.

Els municipis que limiten amb el poble son Barraques i El Toro, Teresa, Viver i Begís. Els accessos es realitzen des de l'anomenada *Autovia Mudèjar A-23*, eixida 47 i carretera nacional N-234.

Dins del seu terme municipal es troben les ruïnes de les masies l'Atalaya, Los Planos, Hondonero i l'abans nomenada Masía de la Cerrada, on va nàixer Antonio Ponz. També es troben algunes urbanitzacions com Monte Hoyuela, al nord de Toràs en direcció Begís.

Toràs és un poble relativament important donat la quantitat de fonts d'aigua mineral natural que hi ha al terme, i durant una època va destacar per la seua riquesa mineral, sent objecte de diversos estudis sobre les roques volcàniques.

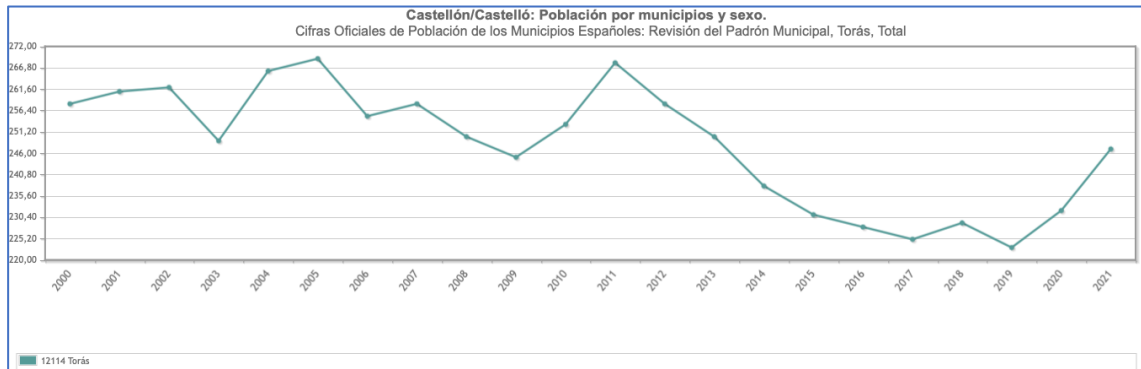
El següent mapa mostra la relació de Toràs entre les principals ciutats que l'envolten. Les capitals de província València i Castelló de la Plana (en blau), la capital de província Terol (roig) i la ciutat de Sagunt (verd).

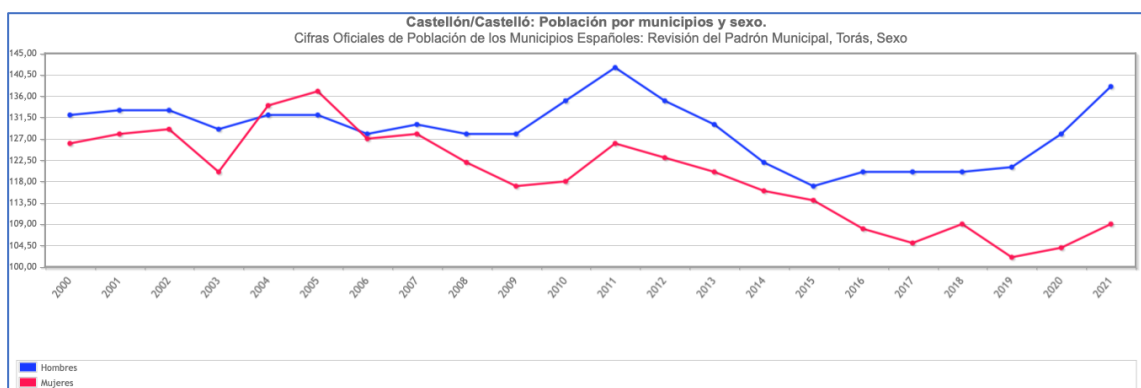
Il·lustració 5: mapa de la relació entre Toràs i les principals ciutats que l'envolten, Elaboració pròpia.

c. Anàlisi demogràfic i situació econòmica

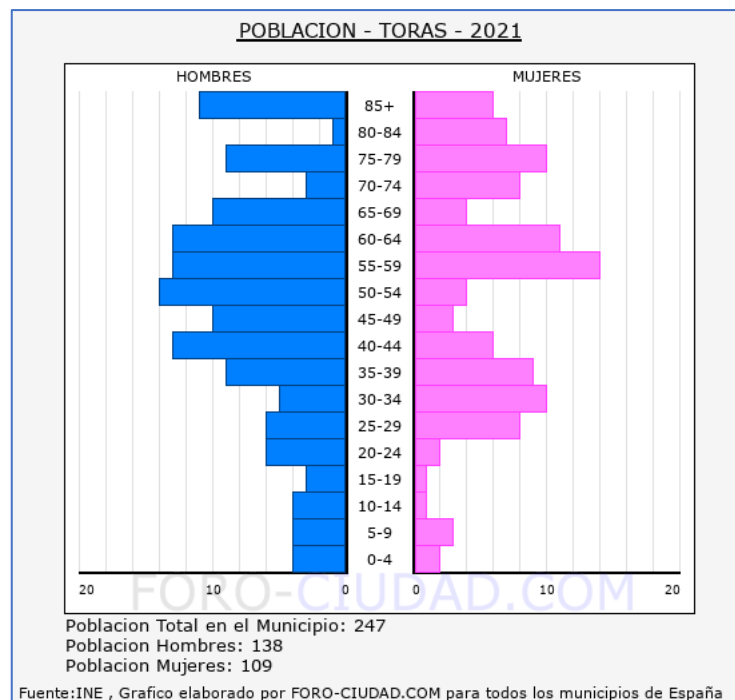
Toràs consta de 250 habitants segons fonts municipals i amb una població altament envellida que supera, en mitjana, els 65 anys. Des de l'any 2020 hi ha un xicotet augment poblacional debut, entre altres fenòmens, a la pandèmia de Covid-19 que ha afavorit el desplaçament a localitats menudes i els entorns rurals. Abans d'aquesta situació, la població del municipi estava baix mínims històrics semblants als del s. XVII.

Il·lustració 6: població de Toràs en el període 2000-2021. Font: INE.

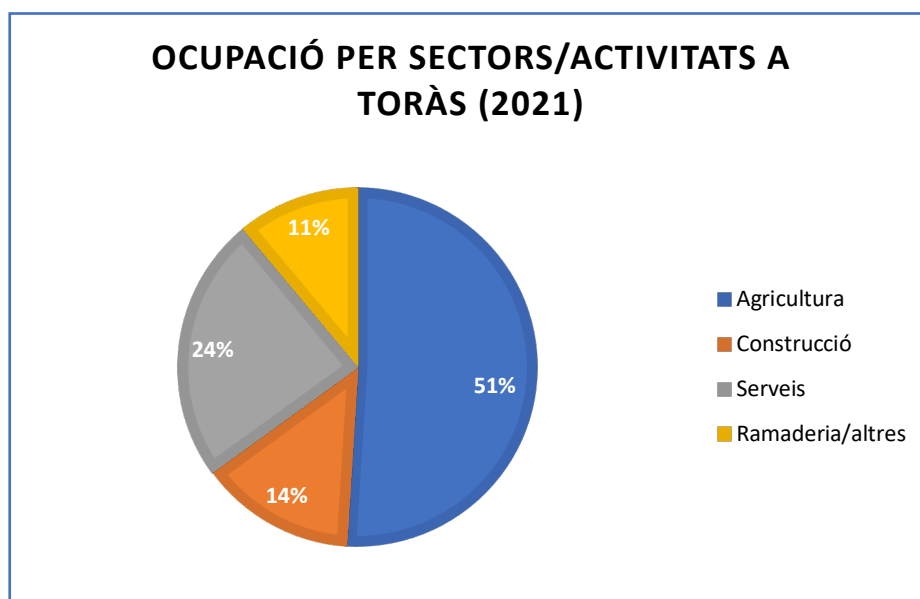
Il·lustració 7: població de Toràs en el període 2000-2021 dividit per sexes. Font: INE.

Il·lustració 8: població de Toràs per sexes i edat el 2021. Font: foro-ciudad

L'activitat econòmica que mou el poble és l'agricultura i producció d'oli i fruits secs. La producció agrícola es divideix en el conreu de l'ametlla, l'horta (de subsistència) i l'oliva. Altres tipus d'activitats econòmiques son el sector terciari-servicis i l'industria ceràmica i alimentària, a les localitats limítrofs i Castelló de la Plana.

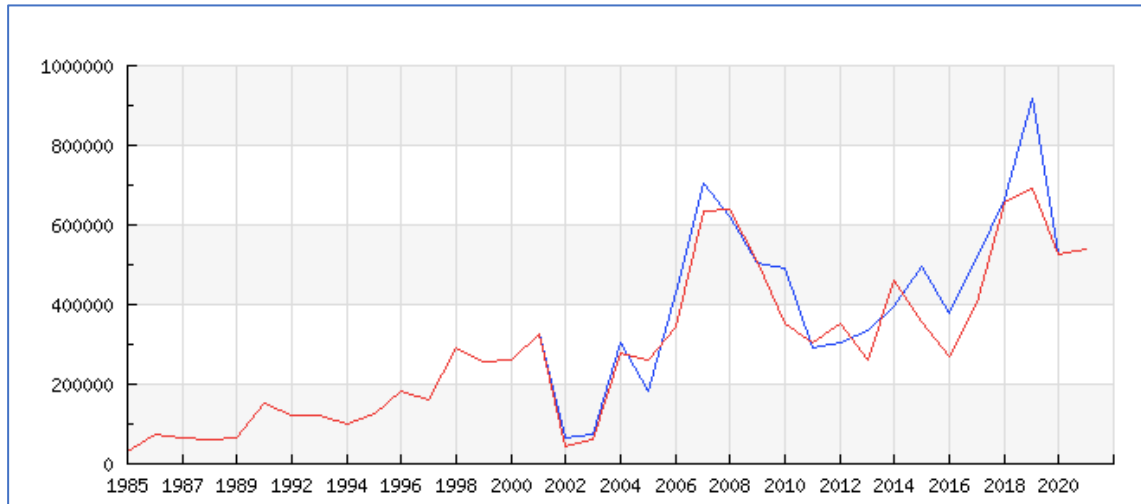
A la mateixa localitat estan presents diverses almàsseres de funcionament estacional i amb un abastiment menut. Aproximadament un 32% de la superfície total del terme municipal és forestal, amb vegetació pròpia de la vessant mediterrània ibèrica. Al terme també es troben diverses fonts naturals d'aigua com la de Camarillas, el Chorrillo o el Malaño, i l'embassament de Camarillas.

Il·lustració 9: gràfic amb els percentatges d'ocupació/activitats econòmiques dels habitants de Toràs (2021). Font: ajuntament de Toràs.

Amb tot, els ingressos totals de l'ajuntament han tingut un balanç positiu i augmentatiu fins l'any 2020, donat l'adveniment de la pandèmia de Covid-19. Des de l'any 2002 els ingressos han superat les despeses de l'ajuntament, gràcies a la gestió de l'actual corporació municipal. Es preveu que durant els

anys posteriors un increment natural del flux d'ingressos similar al d'anys anteriors.

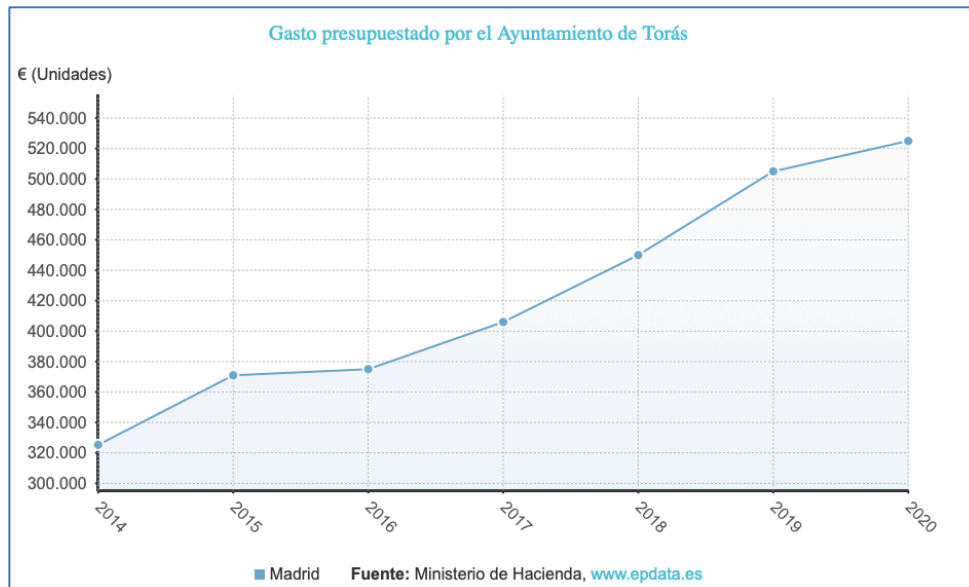

Il·lustració 10: ingressos (blau) i despeses (roig) de l'ajuntament de Toràs en el període 1985-2020. Elaboració pròpia.

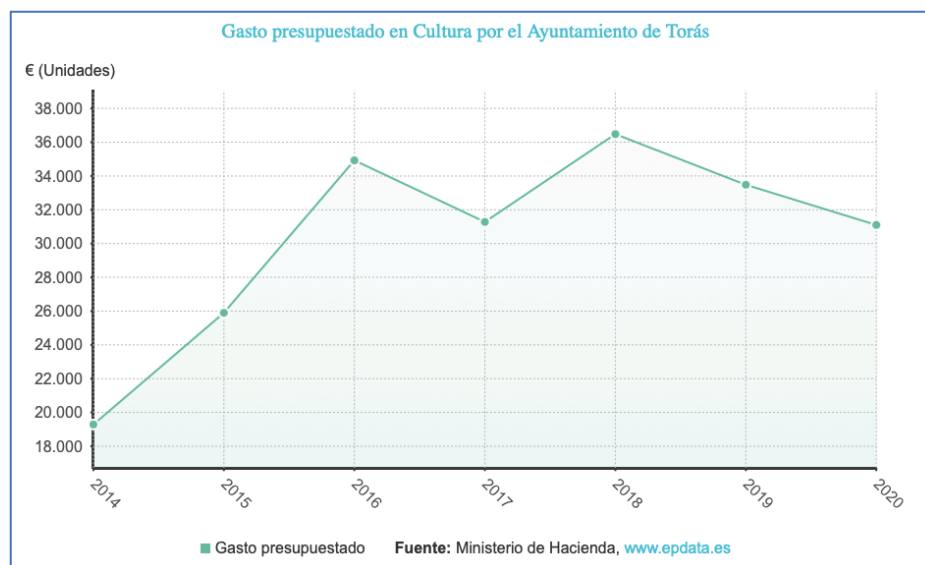
Des de fa uns anys s'està intentant revitalitzar l'activitat econòmica del poble centrant-se en el turisme d'interior i les rutes per paratges naturals. Actualment (2022) en disposa de 6 rutes que es poden realitzar tant a peu com amb bicicleta o a cavall pertanyents al projecte *Actívate en el Alto Palancia-Tierra de Aguas*, i també la ruta de llarg recorregut Toràs-GR7. Destacar també la recent creació d'una ruta verda que passa per l'antiga estació de FFCC.

Sobre el turisme és necessari comentar que no s'ha estat portant un seguiment de la quantitat de turistes que visiten el poble anualment. Des de l'any 2019 i amb la nova regulació de l'Agència Valenciana de Turisme i el Consell per la qual es revisen i canvien els requisits per ser considerat una població turística, beneficiant aquestes últimes a l'hora de rebre subvencions i ajudes públiques de foment tant turístic com urbanístic, Toràs s'ha preocupat per millorar aquesta situació amb la contractació d'una agent de turisme que potència i promoció els espais naturals, patrimonials i turístics del municipi, i s'espera que continue millorant-se durant els propers anys amb la inversió necessària. D'altra banda, des de l'any 2014 ve produint-se un increment en el

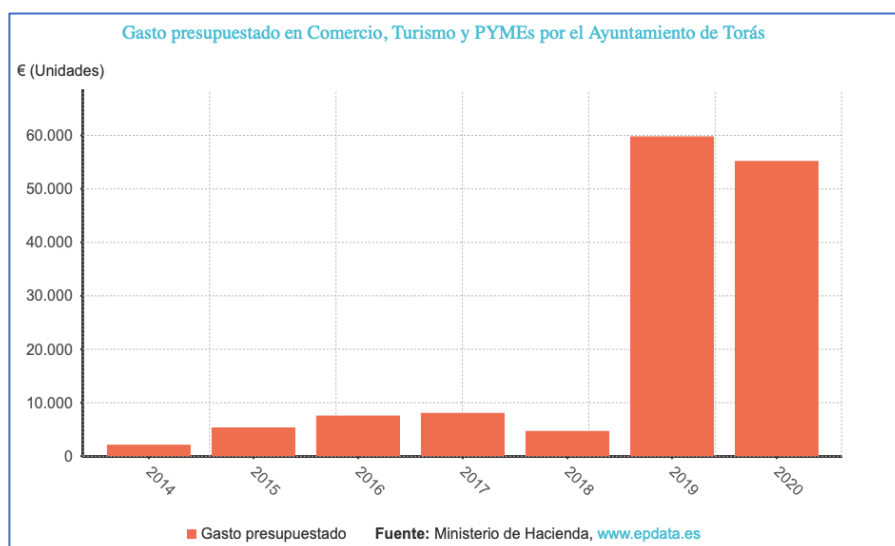
pressupost total de despeses generals, cosa que no ocorre amb les despeses destinades a cultura, observant-se un augment notable entre els anys 2017 i 2018 amb la preparació del museu municipal Antonio Ponz i l'adquisició, l'any 2016, de les obres originals *Viage de España* i *Viage fuera de España* del mateix personatge:

Il·lustració 11: despeses pressupostades totals de l'ajuntament de Toràs en el període 2014-2020, Ministeri d'Hisenda. Font: www.epdata.es

Il·lustració 12: despeses pressupostades en cultura per l'ajuntament de Toràs en el període 2014-2020, Ministeri d'Hisenda. Font: www.epdata.es

Il·lustració 13: despeses en Turisme, comerç i PYMEs de Toràs període 2014-2020, Ministeri d'Hisenda. Font: www.epdata.es

Sobre l'arreglada de diners d'entitats públiques, tant a l'ajuntament de Toràs com als pobles de la comarca de l'Alt Palància, la major part d'ajudes i subvencions son donades per la Diputació de Castelló, seguides per la Generalitat Valenciana i, en última instància, el Ministeri de Cultura espanyol.

Hi ha molts servicis que Toràs no pot assumir com a poble menut, o que directament no existeixen físicament al poble, com per exemple un despatx d'advocats, veterinaris, psicòlegs, etc. Aquests servicis son presentats per la Mancomunitat de l'Alt Palància dins del programa AVANT¹¹ i la Federació Valenciana de Municipis i Províncies.

¹¹Agència Valenciana Antidespoblament.

FVMP
Federació Valenciana de Municipis i Províncies

Mancomunidad AVANT
Alto Palancia Agenda Valenciana Antidespoblament

itinerant
ruta de serveis al poble

SERVICIOS PROFESIONALES EN TU MUNICIPIO

SERVICIO	PROFESIONAL	TELEFONO
Veterinaria	Violeta de Vargas	669084103
Climatización y refrigeración	Marcos García Moreno	627545941
Carnicería	José Ignacio Gil	656901089
Podología	Roberto Ferrer Ibáñez	661092007
Fisioterapia	Lourdes Torres	639650988
Psicología	Esther Martínez	677718121
Productos para el cuidado del hogar	Amelia Cadena	638047514
Jardinería	Jesús García	686913173
Psicopedagoga/NEE y procesos emocionales	Aurora Ardit	633052682
Reparaciones en el hogar	Guillermo López	635036740
Abogada - Mediadora	Virginia Madrid	661853393

SI ERÉS UN/A PROFESIONAL DEL ALTO PALANCIA Y ESTAS INTERESADO/A, PUEDES INSCRIBIRTE AQUÍ: [HTTPS://AVANT.GVA.ES/ES/FORMULARI-ITINERANT](https://AVANT.GVA.ES/ES/FORMULARI-ITINERANT)
 PARA MÁS INFORMACIÓN SOBRE EL PROGRAMA ITINERANT: [HTTPS://AVANT.GVA.ES/ES/ITINERANT](https://AVANT.GVA.ES/ES/ITINERANT)
 CORREO ELECTRÓNICO: ITINERANT@FVMP.ORG

Il·lustració 14: cartell amb els serveis oferits per AVANT: Font: AVANT.

d. Espais i dates

Toràs compta amb, al menys, quatre espais tancats disponibles per albergar exposicions itinerants, temporals o permanents, sense contar amb els espais a l'aire lliure que, si s'escau, podrien ser utilitzats.

D'una banda trobem el museu Antonio Ponz, situat al carrer Santísimo Cristo i inaugurat l'any 2021. Presenta una exposició permanent dedicada als treballs tradicionals i objectes quotidians de la vida de Toràs. Com a peça central hi destaca la col·lecció del *Viage por España* d'Antonio Ponz, edició de 1791 original i amb un costa de 30.000€ aproximadament. El museu, però, no

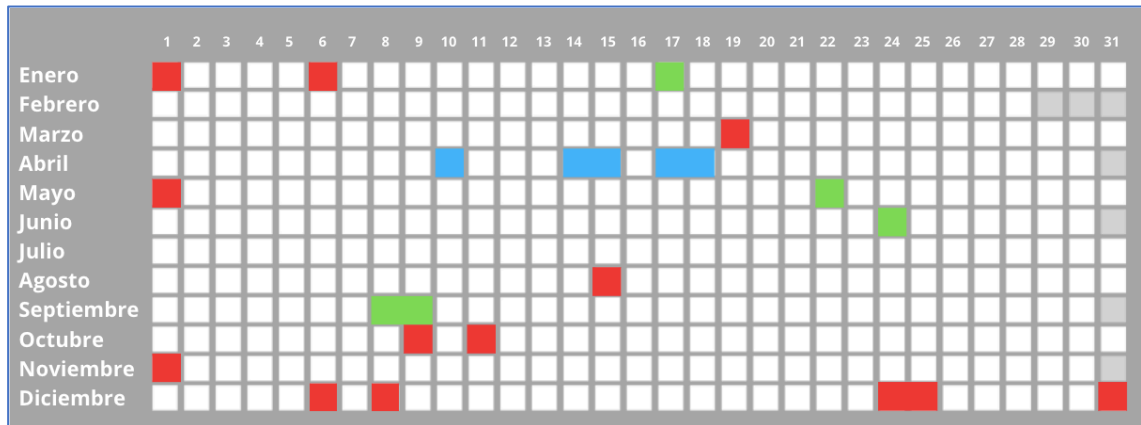
consta de mecanismes que puguen assegurar peces importants d'art ni la seua conservació (per exemple nivells d'humitat, etc.).

Altre espai disponible és el saló comunal de l'edifici de l'ajuntament de Toràs, a la Plaça de l'església. Dedicat a celebrar plens municipals i reunions socials i sopars de festejos.

Prop de l'ajuntament es troba el pavelló municipal al carrer Clemente Cerdá-camino Cima. Un local d'aproximadament 700m² destinat a albergar les activitats i orquestres de ball durant les festes patronals. El problema amb aquest local és l'estat de la construcció. Cal millorar i adequar els accessos i millorar i reparar les cobertes.

Finalment, l'hotel Antonio Ponz, a la carretera de Begís en la urbanització Monte Hoyuela. Decorat amb la temàtica del personatge, compta amb un saló ampli i un hall on es poden realitzar activitats culturals i gastronòmiques.

A la següent il·lustració trobem el mapa del municipi amb l'hotel Antonio Ponz (amb icona roja) i els espais municipals (amb icones blaves): el pavelló municipal (tres quadres), l'ajuntament (cercles) i el museu Antonio Ponz (icona de museu):

Il·lustració 16: calendari amb les festivitats i dates significatives a Toràs. Elaboració pròpia.

e. Cultura i agents culturals

Primerament, Toràs no compta amb una regidoria de cultura, tampoc de turisme. Aquest fet comporta que, fins hui, la prioritat del poble han sigut altres aspectes com per exemple la seua infraestructura, l'agricultura o la lluita contra la despoblació.

Toràs es caracteritza per tindre uns trets culturals propis dels pobles d'interior de l'actual Comunitat Valenciana. Presenta similituds tant amb la cultura valenciana com amb la cultura aragonesa o de Terol. Esta mixtura castellana-valenciana està present en els seus balls, llegendes i gastronomia. Cal dir que pràcticament tot el poble és castellanoparlant, llevat d'alguns habitants que, per l'emigració cap a nuclis com Sagunt, Castelló de la Plana o València, parlen el valencià. Amb tot, el dialecte castellà que s'hi parla manté moltes paraules valencianes adaptades.

Part de la seua identitat és el bou. De fet el topònim Toràs ve de *Toro*, bou en valencià, o *Torada*, el prat on pasten els bous. Tal com reflexa el seu actual escut. Aquest amor al bou està present a les festes patronals i les activitats que l'involucren, com el *bou embolat* (amb foc a les banyes) o els *bous al carrer* i les *vaquilles*.

Actualment Toràs no compta amb agrupació musical pròpia, al contrari que les seues localitats limítrofes. Amb tot sí té part de cultura musical, donat la recuperació del pasdoble Toràs i del seu himne. Toràs tampoc no compta amb

béns d'interés cultural (BIC), però sí compta amb 2 béns de rellevància local: L'església parroquial de Santa Quiteria i una rajola artística situada al carrer Pasillo nº 8 amb la representació de la III estació del Via Crucis.

SECCIÓN 2ª. BIENES DE RELEVANCIA LOCAL		
Lista		Mapa
Denominación	Municipio	Dirección
TORÁS	Iglesia Parroquial de Santa Quiteria	
TORÁS	Via Crucis. Estación III	C/ Pasillo, nº 8

2 resultados

Il·lustració 17: taula de béns de rellevància local a Toràs. Font: GVA.

Il·lustració 18: rajola amb la representació de la III estació del Via Crucis a Toràs. Font: GVA.

Un aspecte cultural que Toràs cuida molt és la seua gastronomia. Cal destacar la seua famosa *Olla de pueblo*. Al llibre *Torás, un pueblo del Alto Palancia* (2012), de la veïna Marta Macián Doñate i publicat per una beca de la Diputació de Castelló, s'enumeren fins 21 plats típics de la zona, entre dolços i salats.

L'agent cultural més important és l'associació sociocultural Detorás.es. Dedicada a recopilar informació històrica i documental, ajudar i realitzar publicacions online i preservar la cultura del poble. També es troben l'associació de pensionistes i l'associació femenina de Toràs, similar a les associacions d'ames de casa.

Pel que fa a les localitats que l'envolten, les úniques diferències les trobem en l'aparició de bandes de música o cases de cultura amb un funcionament quasi estacional, dedicades a festes locals i exposicions de baix pressupost (com per exemple fotografies antigues, etc.).

f. Conclusions

Després d'analitzar les dades anteriors, i abans d'elaborar qualsevol esborrany sobre el projecte cultural i les activitats que el conformen, cal extraure certes conclusions que poden ajudar a delimitar les línies estratègiques, objectius i prioritats que tant el gestor cultural com l'ajuntament de Toràs creuen més importants i que poden tindre un efecte beneficiós per a la seua població en matèria de cultura i turisme.

- Toràs presenta una població envellida i amb poc creixement jove, amb menys de 30 individus d'entre 0 i 19 anys.
- Toràs està buscant noves vies de revitalització del municipi fent ús del turisme d'interior i natural, incrementant-hi les despeses anuals i fent una forta inversió.
- Toràs presenta pics de despeses en cultura relacionats amb la figura d'Antonio Ponz, a qui utilitzen com a reclam i referent per donar publicitat i promoció al poble.
- El flux d'ingressos de l'ajuntament de Toràs, comparat amb les seues despeses totals, resulta positiu des de fa més de 5 anys, i amb previsió de continuar augmentant positivament.
- Toràs no compta, en l'actualitat, amb un pla cultural complet i format més enllà de les festes patronals. A la vegada, el seu nivell d'accés a la cultura és menor comparat amb poblacions millor

comunicades i més grans, com per exemple Sogorb o Sagunt (cosa semblant a les poblacions que envolten el municipi).

- El gros dels habitants de Toràs treballen al sector agrícola i ramader. La rutina agrària implica que, pràcticament, es treballa tots els dies de la setmana, tinguent ocupat gran part de la jornada diària en aquestes activitats, fent difícil trobar temps lliure i recreatiu per poder consumir i gaudir d'activitats culturals.

Una vegada analitzades les conclusions, s'extrauen les idees generals del projecte i s'organitzen les activitats que el conformen.

6. VISIÓ GENERAL: 300 ANYS DEL NAIXEMENT D'ANTONIO PONZ

Aquesta part del treball és el resultat de les conclusions de l'anàlisi del territori i la solució o proposta que s'hi troba.

Per elaborar aquesta part del treball i projecte del 300 aniversari del naixement d'Antonio Ponz i les activitats que el conformen s'han emprat diverses estratègies metodològiques destacant aquelles apreses al màster en gestió cultural, i més encara aquelles referents a les assignatures relacionades amb l'avaluació de pressupostos, el desenvolupament de projectes, i la relació i promoció dels aspectes culturals amb el turisme.

Altres estratègies metodològiques utilitzades i consultades han sigut la gestió del temps i la planificació de projectes culturals, amb l'ús de diagrames de Gantt, planificacions pressupostàries amb l'ús de fulls de càlcul, etc.

a. PLANTEJAMENT I OBJECTIUS

Per celebrar el 300 aniversari del naixement de l'il·lustrat Antonio Ponz Piquer a la localitat de Toràs, el mateix poble decideix invertir en la creació d'activitats culturals que preparen aquest aniversari i que posen a Toràs dins del mapa cultural de la Comunitat Valenciana.

El reconeixement d'Antonio Ponz, com s'ha vist a les seccions anteriors, resulta menut en comparació a altres il·lustrats no sols de la Comunitat Valenciana, sinó de tot l'estat espanyol, com per exemple el botànic Cavanilles o Gaspar Melchor de Jovellanos, a qui sí se'ls han dedicat anys, commemoracions i, fins i tot, activitats culturals i noms de centres públics educatius i culturals.

La necessitat, d'altra banda, de revitalitzar culturalment Toràs, un poble de l'interior de Castelló de 250 habitants, que lluita contra la despoblació, comporta la recerca d'estratègies culturals, patrimonials i turístiques que impliquen una millora en aquestes condicions, mitjançant la creació de festivals o activitats culturals. Un exemple és el festival *música en segura*, a Segura de la Sierra (Jaén) que ha dotat de certa importància a un poble menut andalús

preparant cada any activitats musicals de tots els estils durant els mesos d'estiu.

Així, s'estableixen tres idees principals, línies estratègiques, identificades com a objectius a llarg termini, a seguir, per organitzar les activitats que consistiran en aquesta celebració i que resultaran part de l'eix central de cadascun dels objectius plantejats:

- Difondre la figura d'Antonio Ponz Piquer.

Mitjançant la creació d'activitats centrades o relacionades en la seua figura i la creació de guardons o premis sobre treballs que l'estudien a ell com a artista, escriptor, il·lustrat, etc. i la seua obra i el seu legat.

- Promocionar Toràs com a poble cultural d'interior i com a lloc de referència cultural.

Posicionant la localitat de Toràs dins del mapa cultural valencià i nacional amb la creació d'activitats que promoguen la visita al mateix poble i el turisme per seu terme municipal.

- Promoure política de consum de proximitat.

Revitalitzant l'economia local i regional, amb empreses i artistes vinculats a Toràs o a la seua zona d'influència.

Per a la realització d'aquest projecte, tant la corporació municipal com el gestor cultural resolen la creació de 5 activitats:

- Guardó *Antonio Ponz Piquer*
- Concurs de pintura ràpida *Toràs il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz*
- Beca d'investigació *Antonio Ponz*
- Cicle de concerts *la música dels il·lustrats*
- Exposició temporal *Antonio Ponz: un il·lustrat*

Públic objectiu

El tipus públic que segur consumirà i assistirà a aquestes activitats son els mateixos habitants de la localitat i les seues limítrofes (Teresa, Viver, el Toro, etc.), que no deixa de ser un públic entregat, però és sempre el mateix tipus.

Es busca el creixement de visitants al poble, centrat, això sí, en la figura d'Antonio Ponz; per tant s'ha de buscar nous grups de públic a qui cridar mitjançant les activitats proposades.

Aquestes activitats, però, tenen com a públic objectiu aquelles persones o grups de persones que estiguen interessades en el turisme cultural. Actualment no existeix aquest perfil de públic a les activitats i festes de la localitat de Toràs, però les activitats que es proposen tenen la intenció de crear aquesta classe d'audiència.

Altres grups a qui va dirigides les activitats son les persones que fan turisme d'interior. Toràs, com s'ha vist en apartats anteriors, compta amb vies verdes i està revitalitzant el seu turisme de muntanya i natural. La intenció és que aquest tipus de turistes també s'interessen per la cultura i la història del poble, i per la figura d'Antonio Ponz, més enllà de tindre'l referenciat com el nom d'un carrer.

Així, el perfil indicat de participants o consumidors d'aquestes activitats son famílies o adults que busquen una escapada turística i cultural a un poble d'interior i que tinga una riquesa cultural amb activitats diverses.

Àmbit territorial i sectors culturals implicats

L'àmbit territorial que abasta la creació d'aquestes activitats o la celebració del 300 aniversari del naixement d'Antonio Ponz és reduït. Es busca una repercussió a nivell local, comarcal, provincial i, com a molt, autonòmic.

Les activitats proposades tenen un caràcter proper, i el poble està radicat a una zona poc comunicada i amb una densitat de població molt àmplia. També la proximitat a les grans capitals de província (una mitjana de 58km) de

València, Castelló i Terol o altres ciutats com Vila-real o Sagunt o altres ciutats d'interior amb importància cultural com Morella, per exemple, suposen un hàndicap a l'hora de atraure públic, ja que es mostren com les principals competidores a nivell cultural.

Les activitats estan pensades per crear llaços i portar el nom de Toràs més enllà d'aquest àmbit, amb la presència d'investigadors i investigadores d'àmbit nacional, artistes també del mateix àmbit territorial i amb les forces representatives de la cultura a nivell polític provincial i autonòmic.

Sobre els sectors culturals implicats, el caràcter divers de les activitats proposades implica la participació o identificació d'alguns sectors com el musical o les arts plàstiques.

Beneficis, millores i transformacions

Amb el projecte de la celebració del 300 aniversari del naixement d'Antonio Ponz, a la localitat de Toràs, i amb cadascuna de les activitats involucrades que conformen aquest projecte cultural s'espera una revitalització del turisme cultural al municipi de Toràs, a més de la promoció i difusió de la figura d'Antonio Ponz més enllà de les fronteres del terme municipal.

En els 4 anys que dura aquest projecte, on es desenvolupen cadascuna de les activitats proposades, millorarà la posició de Toràs a nivell turístic i cultural, convertint-se en un referent menor dins del seu àmbit geogràfic (la comarca de l'Alt Palància i la província de Castelló). S'espera que la consecució d'activitats, basades en la promoció del municipi i la figura del seu personatge principal, pugui atraure un públic de cert nivell intel·lectual i que no dubte en desplaçar-se a un poble d'interior, amb *encant*, soles per gaudir de les activitats culturals que s'hi promouen.

Període de realització

La celebració del 300 aniversari del naixement d'Antonio Ponz, i les seues activitats, estan previstes per a realitzar-se en un període de 4 anys, contant des del 2022 fins 2025.

Durant el primer any (2022) es proposen les idees per a realitzar les activitats fins l'any 2025. El mateix any 2022 es realitza la primera activitat *Guardó Antonio Ponz Piquer*, a la vegada que es preparen les següents.

Durant l'any 2023 es realitzen les activitats *Guardó Antonio Ponz Piquer* (segona edició) i es proposa un concurs-ajuda a la investigació sobre la figura d'Antonio Ponz.

L'any 2024 continuen les següents edicions de les activitats anterior i el concurs de pintura ràpida *Toràs Il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz*.

L'any 2025 continuen les següents edicions de les activitats anterior a la vegada que es crea i exhibeix l'exposició temporal *Antonio Ponz: un il·lustrat*.

	2022	2023	2024	2025	...
Guardó Antonio Ponz Piquer					
Beca d'investigació Toràs-Antonio Ponz					
Cicle de concerts <i>la música dels il·lustrats</i>					
Concurs de pintura ràpida <i>Toràs il·lustrada...</i>					
Exposició <i>Antonio Ponz: un il·lustrat</i>					

Taula 1: Activitats i anys en realitzar-les. Elaboració pròpia.

Recursos i pressupostos

a. Pressupost general d'ingressos

A continuació es presenten les vies de finançament, les entitats involucrades i aportacions estimades. A cadascuna de les activitats es desglossa més detalladament els seus ingressos.

El pressupost d'ingressos estimats fins l'any 2025 és de **44.848,02€**.

b. Vies de finançament

i. Institucions i entitats públiques

Aquelles entitats públiques involucrades i que aporten ingressos estimats a les activitats fins 2025:

INGRESSOS DE LES ACTIVITATS PROCEDENTS D'ENTITATS PÚBLIQUES			
Entitat	Objecte	Forma	Quantia (€)
Ajuntament de Toràs	Partides pressupostàries a la celebració del 300 aniversari	Ajuda	29.688,78
Diputació de Castelló	Ajuda al foment de la cultura	Subvenció	1911,54
Diputació de Castelló	Ajuda al foment d'activitats culturals	Ajuda	1911,54
Conselleria d'educació, cultura i esport	Ajuda al foment del valencià	Subvenció	1911,54
Conselleria d'educació, cultura i esport	Ajuda al foment de la cultura	Ajuda	1911,54
Ministeri de cultura	Ajuda al foment d'activitats culturals	Subvenció	1911,54
Ministeri de cultura	Ajuda a la difusió d'activitats culturals	Ajuda	1911,54
CSM Salvador Seguí de Castelló	Conveni	Conveni	Contraprestació
TOTAL			41.158,02€

Taula 2: Estimació d'ingressos procedents d'entitats públiques involucrades i aportacions. Elaboració pròpia.

L'aportació de l'ajuntament de Toràs és de **7.422,20€** anuals fins 2025.
Les administracions públiques aportarien

Cal nomenar que les estimacions d'aquestes ajudes econòmiques i subvencions han estat fabricades per a l'ocasió, com s'explica més endavant.

ii. Entitats privades, patrocinadors i col·laboradors

Com a principals patrocinadors trobem les empreses i negocis radicats al poble de Toràs, a falta de poder confirmar altres empreses de les poblacions limítrofes i de la zona que hi vulguen participar.

Es crea un conveni de col·laboració en el qual les empreses de Toràs paguen una quota d'entre 50 i 100€ a l'any per sufragar i ajudar amb les despeses de les activitats, sent lliures d'aportar més diners si així ho volen. L'associació cultural detoras.es decideix aportar 200€.

Ingressos fins 2025:

INGRESOS DE LES ACTIVITATS PROCEDENTS D'ENTITATS PRIVADES				
Empreses	Objecte	Forma	Quantia (€/any)	Quantia total (€)
Kpt59 investments SL	Publicitat	Donatiu	50	200
Coop. Agrícola SCM	Publicitat	Donatiu	100	400
Rural Ortiz Mora SL	Publicitat	Donatiu	50	200
Pascar&Rivnic SC	Publicitat	Donatiu	50	200
Asempeca SL	Publicitat	Donatiu	100	400
Hnos Macián Flor SL	Publicitat	Donatiu	100	400
Kpt Graphene materials SL	Publicitat	Donatiu	50	200
Comismed SL	Publicitat	Donatiu	50	200

Associació detoras.es	Conveni	Donatiu	200	800
Bar Manola	Conveni	Càtering	Contraprestació	
El Rincón de la posada CB	Conveni	Càtering	Contraprestació	
Horno Lázaro	Conveni	Càtering	Contraprestació	
Tejado azul	Conveni	Càtering	Contraprestació	
Hotel Antonio Ponz	Conveni	Alquilar d'hotel	Contraprestació	
		TOTAL	750€	3.000€

Taula 3: Estimació de les aportacions econòmiques de les empreses privades col·laboradores en el projecte. Elaboració pròpia.

Els ingressos anuals es divideixen en funció del nombre d'activitats per any:

DIVISIÓ DE LES APORTACIONS DE LES EMPRESES PRIVADES PER ACTIVITAT I ANY				
Nº activitats	2022	2023	2024	2025
1	750€	250€	187,5€	150€
2		250€	187,5€	150€
3		250€	187,5€	150€
4			187,5€	150€
5				150€
TOTAL	750€	750€	750€	750€
			TOTAL	3.000€

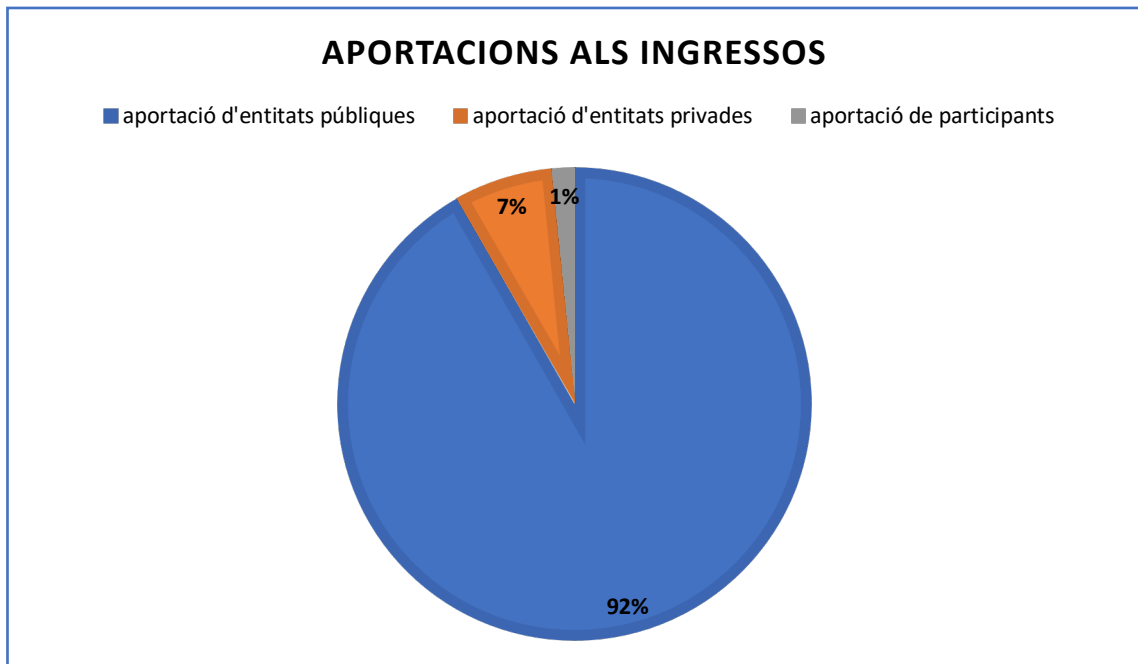
Taula 4: Ingressos anuals estimats de les aportacions de les empreses privades i la seua divisió entre les activitats per any. Elaboració pròpia.

iii. Participants

S'enumeren, en format de taula, els ingressos estimats dels participants del concurs de pintura ràpida *Toràs Il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz*, aquell en el que sí es cobra per poder participar.

INGRESOS PROCEDENTS DELS PARTICIPANTS (fins 2025)				
Objecte	Quantia	Quantia (€/U)	Total (€)	Total 2025
Inscripció concurs de pintura ràpida	23	15	345	690€

Taula 5: ingressos estimats procedents de la participació dels artistes de l'activitat Toràs Il·lustrada: Mirades d'Antonio Ponz. Elaboració pròpia.

Il·lustració 19: Aportacions als ingressos de les activitats fins 2025 (%). Elaboració pròpia.

c. Pressupost general de despeses

Es mostren les despeses totals de cadascuna de les activitats. Estes despeses seran desglossades en el seu apartat corresponent a cada activitat.

Dins d'aquest pressupostos generals de despeses no estan reflectides aquelles dependents íntegrament de l'ajuntament com son:

- Treballadors i treballadores contractats (tècnics, administratius, etc.)
- Mobiliari urbà i no urbà (tanques, cadires, taules)
- Recursos electrònics (ordinadors, micròfons, altaveus, etc.)
- Material d'oficina
- Assegurances pròpies de l'ajuntament (per exemple l'assegurança de responsabilitat civil)

Amb tot, el pressupost general de despeses previstes fins l'any 2025 és de **44.848,02€**

i. Recursos humans

Fins l'any 2025:

DESPESES EN RECURSOS HUMANS	
Raó	Quantia (€)
Gestor Cultural	6.754,77
Agència de viatges	2.720,00
Taxi	680,00
Artista guardó	920,00
Artista exposició	1.580,00
Stilfondo	7.100,00

Madestil SL	741,00
Editorial	3.600,00
Transport i muntatge	190,00
Empresa traducció	880,00
TOTAL	25.165,77€

Taula 6: Despeses en recursos humans fins 2025. Elaboració pròpia.

ii. Recursos espacial i infraestructura

Fins l'any 2025:

DESPESES ESPACIALS	
Raó	Quantia (€)
Saló de plens de l'ajuntament	0 (espai municipal)
Pavelló municipal	0 (espai municipal)
Museu Antonio Ponz	0 (espai municipal)
Hotel Antonio Ponz	2.102,00
TOTAL	2.102,00€

Taula 7: Despeses en recursos espacials fins 2025. Elaboració pròpia.

Les despeses derivades de l'ús dels espais de règim municipal (saló d'actes, pavelló i museu) entren dins els pressupostos generals de l'ajuntament de Toràs.

Les despeses de l'hotel Antonio Ponz es calculen amb els preu d'una habitació doble per any, i el lloguer del seu saló d'actes a les activitats que ho requereixen.

iii. Recursos materials

DESPESES EN RECURSOS MATERIAIS	
Raó	Quantia (€)
Begudes	610,50
Càtering	2.958,25
Detalls i decoració	174,00
Diplomes	36,00
TOTAL	3.778,25

Taula 8: Despeses en recursos materials fins 2025. Elaboració pròpia.

Els materials necessaris per a l'exposició de l'activitat 5 es reflexen a l'apartat Recursos Humans, ja que amb la contractació de l'empresa també entra el material.

iv. Promoció i màrqueting

Fins 2025:

DESPESES EN PROMOCIÓ I MÀRQUETING	
Raó	Quantia (€)
Empresa de publicitat <i>Signo Comunicació</i>	2.650
Elcaballete.com	100
Pinturarapida.es	100
TOTAL	2.850,00€

Taula 9: Despeses en promoció i màrqueting. Elaboració pròpia.

Les empreses *elcaballete.com* i *pinturarapida.es* cobren 50€ en raó de promoció als seus espais web de l'activitat concurs de pintura ràpida, que es realitza durant 2 anys consecutius, previsiblement.

En el cas de l'empresa de publicitat *Signo Comunicació* (radicada a Castelló de la Plana) es signa un contracte específic per a la promoció i difusió de les activitats culturals previstes fins l'any 2025. Queden encarregats de la producció de cartellera i pamflets, deixant el disseny i les xarxes socials a cura de l'ajuntament.

Aquest contracte estipula un augment cada any en funció de la quantitat d'activitats que s'hi produeixen:

APORTACIONS ANUALS EN MATÈRIA DE PROMOCIÓ				
Nº activitats	2022	2023	2024	2025
1	300€			
2				
3		600€		
4			750€	
5				1.000€
			TOTAL	2.650,00€

Taula 10: Aportacions anuals en matèria de promoció de les activitats. Elaboració pròpia.

v. Altres despeses

Fins 2025:

DESPESES EN TRANSPORT DE MATERIAL	
Raó	Quantia (€)
MRW (transports)	700,00€
TOTAL	700,00€

Taula 11: Despeses en transport de material de l'activitat concurs de pintura ràpida. Elaboració pròpia.

Es signa un contracte amb l'empresa de transports i missatgeria MRW per a l'enviament dels quadres del concurs de pintura ràpida a aquells artistes que vulguen que, passat un any de la seua exposició, aquestes pintures tornen a ells.

El preu de 700,00€ es calcula a 35€ per enviament, durant 2 anys i per 10 artistes que demanen el servici.

PREMIS, DOTACIONS I IMPREVISTOS	
Raó	Quantia (€)
Premis	4.500,00
Dotacions al jurat	1.800,00
Imprevistos	2.100,00
TOTAL	8.400,00€

Taula 12: Despeses en premis, dotacions i imprevistos. Elaboració pròpia.

vi. Assegurances

Fins 2025:

DESPESES EN ASSEGURANCES	
Raó	Quantia (€)
Assegurances	1.852,00
TOTAL	1.852,00€

Taula 13: Despeses en assegurances fins 2025. Elaboració pròpia.

Recursos humans implicats

Francisco José Vicente Castell actua com a creador del projecte i gestor cultural fins la seua entrega a l'ajuntament de Toràs. Una vegada entregat el projecte l'ajuntament és completament lliure de canviar qualsevol aspecte relatiu tant a pressupostos com al personal i empreses que hi intervenen.

d. Interns

Com a personal intern empleat a aquest projecte trobem la plantilla dels treballadors i treballadores de l'ajuntament de Toràs: administratius, responsable de turisme i comunicació, secretari, conserge i personal contractat eventual com fotògrafs, agranadors, etc.

e. Externs

Com a personal extern involucrat en les activitats proposades trobem al mateix autor, Francisco José Vicente Castell.

També al personal laboral i empreses externes dedicades a comunicació, màrqueting i promoció de les activitats (com *Signo Producciones*), els bars i restaurants de la localitat, l'hotel Antonio Ponz, l'agència de viatges i altres.

Model de gestió

El model de gestió a utilitzar és aquell que permet externalitzar certs aspectes. Les activitats, en forma de projecte tancat, es lliuren a l'ajuntament com un únic treball. D'una banda, el creador del projecte i les activitats cedeix els drets a l'ajuntament per tal de gestionar per ell mateixa les activitats proposades. L'ajuntament, però, és lliure d'utilitzar el seu personal propi per gestionar i dur a terme les activitats, la recerca d'empreses, etc. així com d'avaluar els objectius; o deixar que una empresa externa siga l'encarregada d'aquestes tasques.

Sostenibilitat en el temps

La sostenibilitat del *300 aniversari del naixement d'Antonio Ponz*, així com les seues experiències culturals i activitats proposades es poden continuar en el temps depenent dels seus resultats, l'acompliment d'objectius tant de les activitats en particular com del projecte en general.

Aquests resultats es projecten gràcies a sistemes d'avaluació com les enquestes a la fi de cada experiència o activitat, i informes mitjançant l'observació directa de les persones encarregades. Un exemple és el compteig de la quantitat de persones que acudeixen al concurs de pintura ràpida i, mitjançant el codi postal de les inscripcions, saber de quin àmbit territorial provenen; altre exemple és demanar opinions sobre la visita al museu *Antonio Ponz* bé mitjançant una xicoteta enquesta a l'eixida o bé mitjançant xarxes socials.

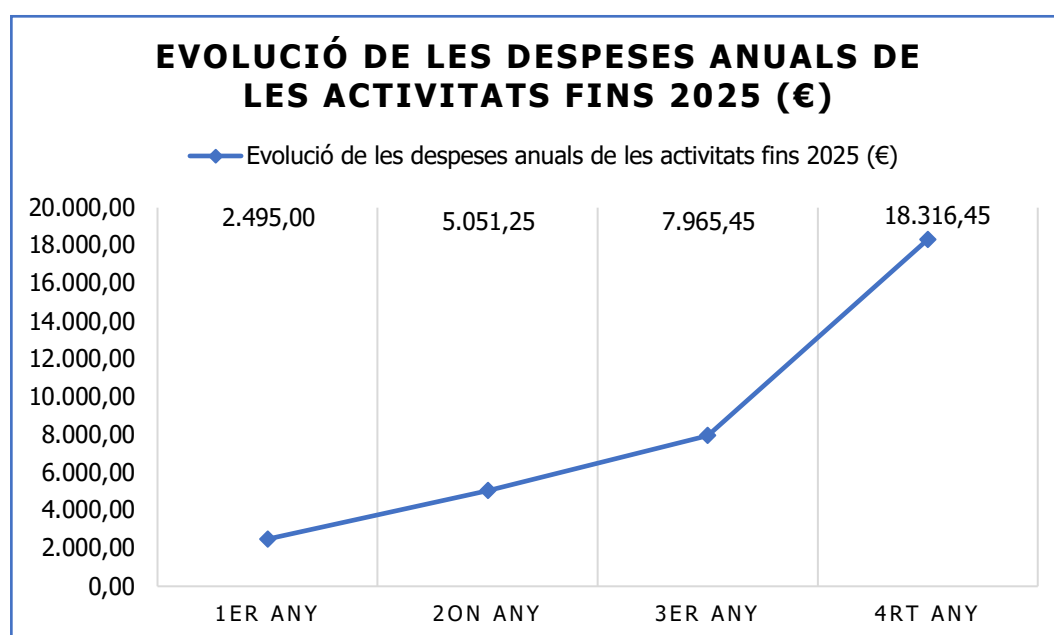
Cal recordar, però, que no totes les activitats proposades van a continuar o tenen la intenció de continuar en el temps, com és el cas de l'exposició temporal.

7. ACTIVITATS PROPOSADES

El projecte 300 any del naixement d'Antonio Ponz Piquer està conformat per 5 activitats a realitzar entre els anys 2022 i 2025. A continuació es mostren unes taules de les activitats, despeses i dates previstes per a la seua realització:

DESPESES ESTIMADES ANUALS DE LES ACTIVITATS (General)	
	DESPESES (€)
1ER ANY	2.495,00
2ON ANY	5.051,25
3ER ANY	7.965,45
4RT ANY	18.316,45
TOTAL	34.198,15€

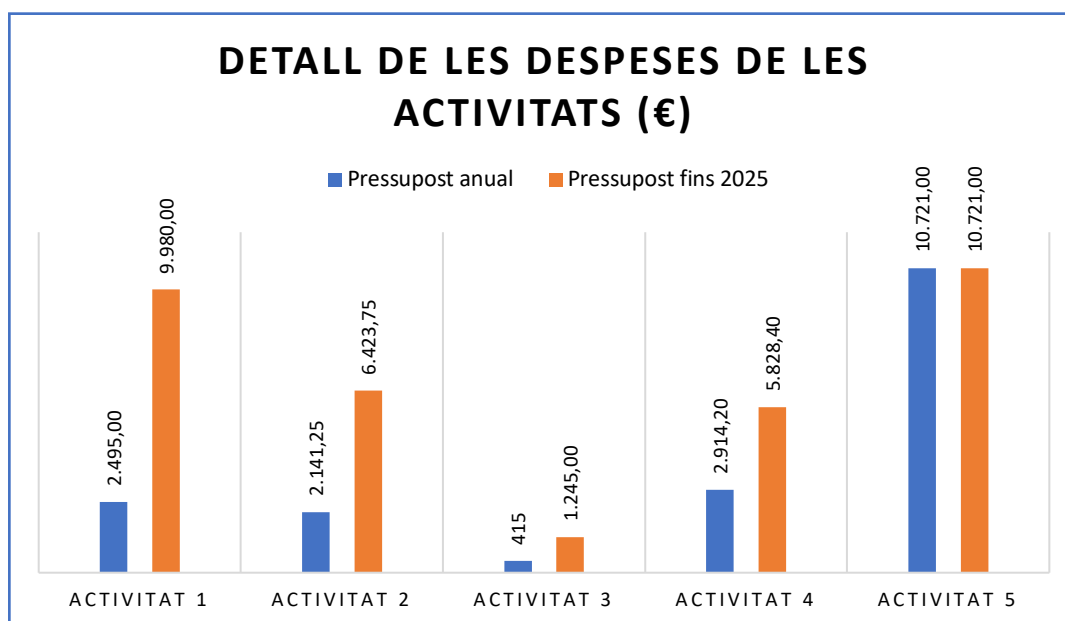
Taula 14: Despeses estimades anual de les activitats (visió general anual). Elaboració pròpia.

Il·lustració 20: Gràfic evolutiu de despeses anuals de les activitats proposades. Elaboració pròpia.

DESPESES ESTIMADES ANUALS DE LES ACTIVITATS (Detall)					
	2022	2023	2024	2025	TOTAL (€)
Guardó Antonio Ponz Piquer	2.495,00	2.495,00	2.495,00	2.495,00	9.980,00
Beca d'investigació Toràs-Antonio Ponz		2.141,25	2.141,25	2.141,25	6.423,75
Cicle de concerts la música dels il·lustrats		415,00	415,00	415,00	1.245,00
Concurs de pintura ràpida Toràs il·lustrada...			2.914,20	2.914,20	5.828,40
Exposició Antonio Ponz: un il·lustrat				10.721,00	10.721,00
				TOTAL	34.198,15€

Taula 15: Despeses estimades anuals de les activitats (detall per any i activitat). Elaboració pròpia.

Il·lustració 21: Gràfic de les despeses anuals i fins 2025 de les activitats. Elaboració pròpia.

Abans de començar amb la descripció i planificació de les activitats proposades, cal especificar alguns aspectes a tindre en consideració:

- **Aspectes legals**

El primer aspecte és aquell referent al plànol legal. Dins d'aquesta planificació, totes aquelles especificacions i permisos son gestionats per l'ajuntament de Toràs, atenent a la seua normativa específica local, la normativa autonòmica comuna a tot el territori de la Comunitat Valenciana i aquella normativa espanyola en matèria de protecció de dades, mesures de seguretat, ocupacions de l'espai públic o drets d'autoria. És, per tant, que no es considera oportú citar-les, deixant que, una vegada començades les activitats, siga el mateix ajuntament o les empreses contractades qui les acomplisca o demane els permisos corresponents.

- **Aspectes econòmics**

Altre aspecte és l'arreglada de fons per a les activitats. A dia de hui (2022) Toràs compta amb un superàvit que permet fer una forta inversió en qualsevol matèria, en aquest cas, cultura.

La dotació de fons públics es veu reflectida als pressupostos propis de cada activitat com a Administracions públiques, sense especificar-ne l'origen. Açò és debut al desconeixement per part de l'ajuntament de la major part de les ajudes i subvencions a que tenen dret en matèria de cultura. Ajudes com el foment del valencià, per exemple, no han estat demanades en molts anys i ara mateix no seria possible fer un balanç o mitjana de quina quantitat o quines xifres podrien adjudicar-se a cadascuna de les activitats. Allò que sí està clar és la quantitat de diners o l'aportació econòmica que l'ajuntament decideix invertir en les activitats.

Les despeses de les administracions públiques i local es veu incrementada a la vegada que el repartiment del conveni de col·laboració amb les empreses de Toràs disminueix la quantitat aportada a cadascuna de les activitats. Així, no és la mateixa quantitat d'ingressos el 1er any que el 2on, com mostra la següent taula:

QUANTITAT INVERSIÓ DE DINERS PÚBLICS AMB LES APORTACIONS ANUALS DE LES EMPRESES PRIVADES						
ANY		1er any	2on any	3er any	4rt any	TOTAL (€)
APORTACIÓ A LES ACTIVITATS (€)		750 (x1)	250 (x3)	187,5 (x4)	150 (x5)	3.000
ACTIVITAT 1	2.495,00	1.745,00	2.245,00	2.307,5	2.345,00	8.642,50
ACTIVITAT 2	2.141,25		1.891,25	1.943,75	1.991,25	5.836,25
ACTIVITAT 3	415		165	227,5	265	657,50
ACTIVITAT 4	2.914,20			2.726,70	2.764,20	4.490,90*
ACTIVITAT 5	10.721,00				10.571,00	10.571,00

Taula 16: Quantitats d'inversió pública segons l'any, activitat i repartiment dels ingressos precedents de les entitats privades. Elaboració pròpia.

Recordar que cal restar a l'activitat nº 4 690€ procedents de les inscripcions dels artistes, quedant el total en **4.800,90€**.

Amb tot, l'import a ingressar per les entitats públiques fins l'any 2025 resulta de **30.508,15€**.

Referent a l'apartat Ingressos d'entitats públiques, la diferència és de 2.025,65€, que queden repartits entre els suposats ingressos fins 2025.

- **Aspectes administratius**

Els tràmits necessaris, així com tots aquells papers relatius a la contractació d'empreses i personal, convenis amb entitats públiques i privades

que col·laboren a la creació o aporten qualsevol tipus de compensació econòmica o contraprestació son gestionats pel mateix ajuntament de Toràs mitjançant el seu personal administratiu.

- **Aspectes creatius**

Al tractar-se d'un projecte pensat amb un model de gestió en el que la figura del gestor cultural es dedica a idear i planificar les activitats, la realització i la part creativa queden bastant reduïdes als dissenys de la corporació municipal.

Externalitzar part del treball de cadascuna de les activitats comporta confiar en el criteri creatiu d'aquells professionals o empreses de disseny, etc. involucrades, com l'artista Salvador Mallén.

A les activitats proposades apareixen alguns exemples de com es volen certs aspectes com, per exemple, el disseny dels panells de l'exposició, deixant la vessant artística i il·lustradora a altres persones. El mateix ocorre amb els dissenys i l'art de la cartellera promocional, delegant-ho en una empresa dedicada a aquest tipus de treball.

- **Aspectes promocionals**

A aquest projecte o treball, tot allò relacionat amb la promoció de les activitats i del mateix aniversari d'Antonio Ponz apareix reflectit als pressupostos com *Signo Comunicación*, empresa que s'encarrega de la cartellera, fullets, xarxes socials, etc.

A les activitats no s'inclouen, per exemple, altres tipus de promoció com els periòdics, les ràdios i les televisions, al haver una quantitat bastant variada i al ser l'ajuntament de Toràs qui faça l'elecció decidint a quin nivell vol promocionar-se, comarcal, provincial o autonòmic.

ACTIVITAT 1: Guardó *Antonio Ponz Piquer*

Aquesta activitat està pensada per dur-se a terme el mes de setembre de l'any 2022.

La seua cronologia es pot trobar a l'Annex 1.

Si bé hi ha antecedents de guardons i premis amb el nom d'Antonio Ponz, com aquells comentats a seccions anteriors sobre el concurs de fotografia *Antonio Ponz* organitzat per l'associació sociocultural detoras.es, de de l'any 2017 no es produeix res semblant a la localitat.

Per tal de fomentar les activitats culturals del poble i amb la intenció de posar Toràs dins la mirada de les ciutats i poblacions que l'envolten, es pren la decisió de crear un guardó amb el nom d'Antonio Ponz, amb la seua corresponent cerimònia d'entrega, i destinat a aquells personatges rellevants que hagen estudiat la seua figura i la seua obra. És una activitat centrada no només en la investigació sobre la seua vida i obra, sinó sobre els aspectes rellevants que s'hi poden extraure d'elles. També aquelles personalitats que, sense publicar o investigar-ne hagen realitzat activitats lloant la seua figura.

Podem establir diverses raons per les quals aquesta activitat queda justificada:

- Remarcar la importància d'Antonio Ponz, les obres publicades sobre ell i/o les activitats realitzades sobre la seua persona.

Un guardó i una cerimònia d'entrega serveixen, en part, per que la gent senta que es reconeix el seu treball, i que aquest és valorat. Es demostra l'aprovació i gratitud pel treball que els o les guardonades han fet durant la seua vida o bé durant un període de temps o publicació sobre Antonio Ponz, la seua obra o relacionat amb ell.

Amb aquesta acció el poble de Toràs convida a personalitats i investigadors/es a conèixer el poble, a desplaçar-se i veure el municipi i entendre part de la importància que té el treball que han fet sobre la figura d'Antonio Ponz, més enllà de la mera publicació o l'encàrrec. Toràs vol fer

entendre que el seu fill predilecte mereix la importància que se li dona, i per tant, també la mereix la gent que l'investiga.

- Reconèixer i motivar a altres persones investigadores.

Un premi pel seu acompliment pot actuar com a motivador a altres investigadors i investigadores a realitzar treballs centrats sobre la figura d'Antonio Ponz, bé en el camp del turisme (donat la seua rellevància en la creació de les primeres guies turístiques) com als de la història de l'art, belles arts, sociologia, història o inclús el periodisme.

Al bloc anterior s'ha comentat la transversalitat de l'obra d'Antonio Ponz. Aquesta transversalitat causa que molts dels treballs relacionats permet que el guardó no siga de caràcter hermètic, centrat únicament en, per exemple, la seua obra escrita *Viage de España*. S'han comentat diferents publicacions que relacionen la seua figura amb, per exemple, la mineria i geologia.

- Utilitzar la cerimònia com a vincle d'unió de personalitats de rellevant importància a nivell local, provincial i/o autonòmic.

Amb el doble objectiu de guardonar i formar vincles. Fer notar la presència de Toràs passa no només per aconseguir que s'acoste una personalitat forana, sinó també que les personalitats i les forces vives més enllà dels límits de la població visiten el poble i el coneuen.

La cerimònia d'entrega del guardó marcarà vincles i unions beneficioses amb, per exemple, membres de la Diputació de Castelló i la corporació municipal, professors d'universitat amb representants culturals autonòmics o artistes i empresaris locals que, des d'aquest moment, comparteixen dues coses en comú: Toràs i el guardó Antonio Ponz Piquer.

A. Fase de preproducció

a. Objectius

La fase de preproducció comença establint els objectius primaris de l'activitat *Guardó Antonio Ponz Piquer*, que s'estimen els següents:

- Crear una guardó basat en la figura d'Antonio Ponz Piquer i destinat a aquelles personalitats que han estudiat la seua vida i/o obra.
- Aconseguir una activitat cultural al poble de Toràs que tinga continuïtat i que puga servir per revitalitzar el seu turisme.
- Buscar empreses de proximitat que revitalitzen el comerç local i la producció de la zona que envolta Toràs.

b. Recursos i infraestructura

Per tal de dur a termes aquesta activitat és necessari elaborar un llistat dels recursos materials, humans i espacials que hi intervenen:

- **Recursos materials**

Dins els recursos materials trobem aspectes tan diversos com la decoració del saló de l'hotel (des de cartells o pancartes fins decoració floral, per exemple), detalls per a les persones assistents a la cerimònia; tots aquells pamflets o cartells necessaris per a la promoció de l'activitat i, com no, el mateix premi/guardó en forma de medalla amb el perfil d'Antonio Ponz i un document acreditatiu. També comprenen tot aquell material d'impremta necessari per realitzar les cartes d'invitació, si s'escau.

Els detalls propis de l'hotel van al seu càrrec (per exemple sabó, tovalloles, projector, pantalla, micròfons, etc.) i també les begudes per a les persones assistents, també el menjar servit al sopar de gala.

Dins d'aquest apartat també es troben els viatges i desplaçaments (en forma de bitllets de tren o avió i en forma de vehicle) tant d'arribada i anada del poble com, durant la seua estada, pel terme municipal. És necessari la

contractació d'un taxi, amb conveni previ amb l'ajuntament, per al desplaçament de les persones guardonades.

També es destina una partida als imprevistos que poden sorgir.

- **Recursos humans**

Per dur a terme aquesta activitat necessitem una persona organitzadora que s'encarregue de gestionar les tasques de la fase de reproducció. També la corporació municipal queda encarregada d'escollir la persona guardonada.

Dins aquest apartat també entren aquelles persones responsables de la comunicació i promoció de l'activitat a diferents mitjans, així com el personal municipal. També la persona o persones que actuen com a guia pel terme de Toràs i aquelles empreses involucrades en els aspectes materials de l'apartat anterior i el seu transport (detalls, flors, viatges, etc.), i l'artista que dona forma a la medalla o guardó.

El personal encarregat de l'hotel resulta competència del mateix, així com els encarregats del menjar i el càterring.

El treball relatiu a la promoció i les xarxes socials el realitza l'empresa *Signo Comunicación*.

La gravació de la cerimònia entra dins del pressupost i les activitats de l'exercici 2022 i, per tant, no apareixen reflectides als pressupostos propis de l'activitat, així com les persones contractades.

- **Recursos espacials**

Trobem dins d'aquest apartat els llocs on es produiran les situacions de l'activitat proposada.

D'una banda està l'hotel *Antonio Ponz*, a la localitat de Toràs (Carretera direcció Begís). A aquest espai es realitzen la cerimònia d'entrega del guardó *Antonio Ponz Piquer*, el sopar subsegüent i l'estada de la persona guardonada i els seus acompanyants. Per a tal motiu es reserva el saló principal de l'hotel i la seua cafeteria, així com, mínim, una habitació doble durant tres dies. L'hotel ja presenta una decoració temàtica sobre Antonio Ponz i la seua obra *Viage de*

España, però cal decorar tant el hall de l'hotel com el saló principal amb cartells anunciadors de la I edició del guardó.

Altres espais són el mateix poble de Toràs i el seu terme municipal. Les visites als principals espais culturals com l'ajuntament, l'església i el museu *Antonio Ponz* i també als espais naturals i rutes com les antigues masies o les fonts que rodegen el poble.

c. Pressupostos

El pressupost màxim fixat per a aquesta activitat és de **2.495,00€**. Les despeses, incloent IVA si s'escau, es poden desglossar en la següent taula:

INGRESSOS 1er any			
FONS PÚBLICS			
Entitat	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
Ajuntament de Toràs	Ajuda	1.163,33	1.163,34
Administracions públiques	Subvenció	581,66	581,66
FONS PRIVATS			
Entitat	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
Entitats col·laboradores	Patrocini	750	750
		TOTAL	2.495,00€

Taula 17: Ingressos estimats del 1er any de l'activitat Guardó Antonio Ponz. Elaboració pròpia.

DESPESES 1er any			
GUARDÓ			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Guardó (Salvador Mallén)	1	230	230
CERIMÒNIA			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Habitació doble PC	1	173	173
Alquilar saló	1	300	352,5
Begudes	65	1,10	71,50
Càtering	40	11	440
Detalls	65	1,20	78
Imprevistos	1	300	300
TRANSPORT I DESPLAÇAMENT			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Agència de viatges	1	680	680
Taxi (conveni)	2	85	170
		TOTAL	2.495,00€

Taula 18: Despeses estimades del 1er any de l'activitat Guardó Antonio Ponz. Elaboració pròpia.

Les despeses d'assegurances de l'hotel corren al seu càrrec, així com aquelles pròpies del desplaçament, incloses en les gestions de l'empresa agència de viatges, el conveni firmat amb el taxi i l'assegurança municipal (responsabilitat civil) en cas de produir-se qualsevol accident durant l'activitat.

B. Fase de producció

a. Planificació i accions

Primerament, després d'aclarir quin tipus d'activitat, el seu pressupost i com es vol fer, es busquen les empreses properes al municipi que puguin crear una medalla amb la cara d'Antonio Ponz. Aquesta recerca passa per la consulta durant unes setmanes d'aquells artistes dedicats al metall i que tinguen un mínim de proximitat al poble de Toràs o que en algun temps passat ja hagen col·laborat amb l'ajuntament per tal de crear imatges o escultures paregudes.

L'empresa i artista seleccionat és Salvador Mallén qui ja ha treballat anteriorment a Toràs i amb la figura d'Antonio Ponz creant un bust de perfil per decorar l'entrada al museu Antonio Ponz (inaugurat el 2021).

Es busca també alguns artistes o empreses que produïxquen aquells elements decoratius com cartells, panells i un llibre de visites, així com regals, flors, etc. Les empreses seleccionades, seguint el mateix criteri anterior, son Raquel Flor, radicada a Sogorb i l'empresa Signo Comunicacions, que ja s'encarrega de la promoció. A la vegada es busca la millor manera de promocionar l'esdeveniment a les localitats properes i capitals de comarca o província, així com a xarxes socials.

Seguidament es proposa l'hotel Antonio Ponz com a lloc de la cerimònia d'entrega.

Amb la direcció de l'hotel s'estableixen uns preus per tal d'alquilar el saló on tindrà lloc la cerimònia d'entrega del guardó, número d'assistents, menú i refrigeris. També les mesures sanitàries i higièniques adoptades i les possibles assegurances. Totes aquestes accions es veuen reflectides en la signatura d'un conveni de col·laboració amb l'hotel que arrepegue les següents clàusules:

- L'estada i allotjament en règim de pensió completa d'un cap de setmana (divendres, dissabte i diumenge) de la personalitat escollida per a l'entrega del guardó i/o dels seus acompanyants.

- La celebració d'una cerimònia d'entrega i organització del protocol i mesures higièniques i sanitàries.
- La celebració d'un sopar posterior a la gala d'entrega del guardó.

Donat que l'hotel actualment compta amb servici de bar, cafeteria i restaurant, resulta l'encarregat del càtering per al sopar de gala.

Després s'estableix la data d'entrega: el dissabte 17 de setembre de 2022. L'elecció de la data ve justificada per dos motius: la setmana anterior son les festes patronals (8 i 9 de setembre) i a partir de finals de mes el poble queda buit progressivament per l'inici del curs escolar. A l'hotel li suposa una descàrrega del personal, és a dir, conta que no totes les habitacions estaran ocupades per la fi de la temporada alta d'ocupació turística d'estiu.

A la vegada que totes estes accions es produeixen, es posa en contacte en diferents personalitats, començant per la persona guardonada. S'estableix un llistat d'investigadors i investigadores que poden resultar guardonats en la I edició. La llista de possibles candidats i candidates per a l'any 2022 és la següent¹²:

- Anna Isabel Frank, professora d'espanyol a la Universitat de Giessen (Alemanya).
- Francisco Miras Alcaide, cronista no oficial del poble de Toràs.
- Monica Bolufer Peruga, catedràtica d'història moderna a la Universitat de València.
- Alfonso de las Llanderas López, geòleg de la Junta de Extremadura.
- Marta Macián Doñate, guanyadora de la beca de la Diputació de Castelló amb el llibre Torás, un pueblo del Alto Palancia.
- Daniel Crespo Delgado, professor d'història de l'art a la Universidad Complutense de Madrid
- Jesús Urrea Fernández, expresident de la real acadèmia de belles arts i catedràtic emèrit de la Universidad de Valladolid.

¹² Tots ells citats durant la redacció del Bloc I del present treball.

Tots ells s'han encarregat de nomenar i estudiar la figura d'Antonio Ponz en diferents àmbits des del pròpiament cultural fins a relacionar-lo amb el camp de la geologia i mineralogia, per exemple.

També s'envien cartes i emails a aquelles personalitats locals, provincials i autonòmiques que puguen acudir a l'esdeveniment.

L'elecció o selecció de la persona guardonada passa per discutir-se al ple municipal, amb total llibertat de ser aconsellats per aquells professionals que creguen oportú¹³.

Després de seleccionar al guardonat o guardonada, comença la recerca del transport. L'ajuntament corre amb les despeses de transport de la persona seleccionada i els seus acompanyants. Per això es fa una recerca d'agències de viatges i de transport properes a la localitat i que ja tinguen relació i oferten un preu assequible. El lloc d'aplegada pot ser:

- Aeroport de Castelló
- Aeroport de València
- Estació de trens de Castelló
- Estació de trens València-Nord
- Estació de trens València-Joaquin Sorolla

L'empresa seleccionada és *Viajes Cheylan Altura* (del municipi proper d'Altura, Castelló) qui s'encarrega del transport des del punt inicial fins a Toràs i viceversa. També un pel desplaçament de la persona guardonada i acompanyants, si s'escau, des de les estacions abans nomenades fins Toràs.

Es preparen també unes rutes turístiques i culturals amb la intenció de mostrar el poble de Toràs a les persones convidades. Aquesta acció va a càrrec de la secció de Turisme de l'ajuntament de Toràs, i amb una persona encarregada de ser la guia.

A aquesta fase es confirmen les accions de la fase de preproducció. S'estudien els pressupostos de l'agència de viatges, l'hotel i el càtering. També

¹³ L'ajuntament es reserva la possibilitat de consultar personalitats d'àmbit universitari o investigador que crega convenient per tal de prendre una decisió.

s'aproven els dissenys tant de la forma final del guardó com de la cartellera i pamflets informatius, així com dels detalls als assistents.

Una vegada confirmats tant les empreses com els convidats, persona guardonada i acompanyants, es prepara per a setembre la decoració i els discursos. També es prepara el pla d'acompanyament de la persona guardonada i els seus acompanyants.

Il·lustració 22: Relleu d'Antonio Ponz a la façana del museu Antonio Ponz de Toràs.

C. Fase de postproducció

Comprén tot aquell temps des de que comença l'activitat (16 de setembre de 2022) fins el seu acabament (18 de setembre de 2022) i, almenys, dues setmanes després. L'activitat consisteix en:

- Divendres 16 de setembre de 2022: recollida de la persona guardonada i acompanyants des del punt d'arreglada fins a Toràs i benvinguda a l'edifici de l'ajuntament. Acompanyament a l'hotel i descans. Per la vesprada, si s'escau, mostra del poble de Toràs i part del seu patrimoni artístic i cultural (l'església, el museu Antonio Ponz, etc.).
- Dissabte 17 de setembre de 2022: visita pels paratges naturals que envolten Toràs o visita al seu patrimoni artístic i cultural. Després preparació de la gala de guardonats. A la vesprada-nit, celebració i sopar.
- Diumenge 18 de setembre de 2022: Tornada a casa.

a. Avaluació

Es procedeix a l'avaluació dels objectius fixats a l'activitat, així com la preparació de la fase de preproducció de l'any següent, si aquests últimes han resultat positius.

- Crear una guardó basat en la figura d'Antonio Ponz Piquer i destinat a aquelles personalitats que han estudiat la seua vida i/o obra.

Aquest objectiu es pot avaluar amb la confirmació i vinguda de la personalitat escollida al poble de Toràs. També mitjançant conversacions informals després de la cerimònia per tal de saber si la seua estada ha sigut satisfactòria o no.

Altres aspectes a avaluar és la mateixa creació del guardó (tant l'activitat com el premi físic). El cost total de l'activitat i buscar noves formes per millorar-la els anys posteriors.

- Aconseguir una activitat cultural al poble de Toràs que tinga continuïtat i que pugui servir per revitalitzar el seu turisme.

Aquest objectiu pot avaluar-se amb el recompte de la quantitat de gent convidada a la cerimònia que haja assistit. Serveix per veure el poder de convocatòria de Toràs i de la persona o empresa encarregada de la promoció de l'activitat.

- Buscar empreses de proximitat que revitalitzen el comerç local i la producció de la zona que envolta Toràs.

Aquest objectiu queda acomplert amb la participació d'almenys el 80% de les empreses i artistes involucrats que tinguen seu en Toràs o la comarca de l'Alt Palància.

ACTIVITAT 2: Beca d'investigació *Toràs-Antonio Ponz*

Aquesta activitat està prevista de realitzar-se durant l'any 2023-2024. La convocatòria està pensada per a setembre de 2023, mentre que la cerimònia està pensada per al mes d'agost de 2024.

La seua cronologia es pot trobar a l'Annex 2.

L'activitat consisteix en el llançament d'una beca en forma de concurs d'investigació centrada en l'edició i publicació de l'article o treball escollit o guanyador. S'inclou, dins aquesta activitat, una recepció en forma de *vi d'honor* per lliurar els exemplars editats a la persona guanyadora.

Dins els objectius d'aquest projecte, i amb especial importància per part de l'alcaldia de Toràs, es troba la difusió i la promoció de la figura d'Antonio Ponz, tònica a seguir durant gairebé tot aquest treball.

La creació d'una beca d'investigació, en forma de concurs, és una activitat que es pot trobar el se de diverses entitats i organitzacions, com per exemple les universitats. Ací és on entra la idea de crear-la al poble de Toràs.

Hi ha nombrosos precedents a la zona geogràfica de l'Alt Palància, i també a la província de Castelló. Com ja s'ha nomenat anteriorment, la veïna de Toràs Marta Macián Doñate guany, l'any 2021 una beca de la Diputació de Castelló amb el llibre *Torás, un pueblo del Alto Palancia*. Aquesta beca inclou l'edició del llibre i una cessió de drets.

Amb tot, les raons que desenvolupen la creació d'aquesta activitat son:

- Difondre la figura d'Antonio Ponz en les seues diferents vessants.

Donat el caràcter de la seua obra, els seus viatges i escrits, com ja s'ha vist anteriorment, la figura d'Antonio Ponz pot estar relacionada en el món de les arts, el turisme, l'arqueologia, la sociologia, la història d'Espanya, etc.

Aquesta activitat veu la importància de crear noves línies d'investigació, nous treballs que ajuden a relacionar Antonio Ponz amb els camps científics, artístics i socials que ocorren en el temps present.

- Promoure investigacions d'àmbit acadèmic sobre la figura d'Antonio Ponz.

Raó necessària per obtindre coneixement sobre el paper d'Antonio Ponz en diferents camps acadèmics, com els abans nomenats, i amb motiu de les publicacions i del concurs, germinar, en els nous investigadors i investigadores, la passió per l'estudi d'aquest il·lustrat.

A. Fase de reproducció

a. Objectius

Els objectius a extraure d'aquesta activitat son els següents:

- Convocar una beca d'investigació sobre la figura d'Antonio Ponz en forma de concurs.
- Editar un treball d'investigació sobre la figura d'Antonio Ponz i aquells camps científics, artístics o socials que sobre els que verse el treball.
- Aconseguir difondre i cridar l'atenció sobre la figura d'Antonio Ponz dins l'àmbit universitari i investigador en diversos camps d'estudi.

b. Recursos i infraestructura

El llistat de recursos necessari pel desenvolupament d'aquesta activitat és:

- **Recursos materials**

Aquesta activitat requereix de materials tant d'impremta com aquells referents als espais web.

També els materials relatius al càtering i la publicitat.

- **Recursos humans**

A aquesta activitat estan involucrats tots aquells treballadors i treballadores de l'ajuntament de Toràs que s'estime oportú, com per exemple administratius i conserges.

També l'empresa editorial *Valiente impresores*, radicada a Foios. Si bé no és una empresa de l'Alta Palància, és l'editorial en qui el poble de Toràs ha estat confiant per molts anys per a les publicacions de llibrets informatius, guies de viatge, etc. a més és l'editorial que publica l'abans nomenat *Torás, un pueblo del Alto Palancia*.

El restaurant *El Tejado Azul* actua aquesta vegada com encarregat del càtering i les begudes servides al *vi d'honor*.

Finalment, l'empresa *Signo Comunicaciones* s'encarrega de la difusió i promoció de l'activitat.

- **Recursos espacials**

L'activitat tindrà lloc, almenys el primer any, al saló de plens de l'ajuntament de Toràs, que farà la funció de xicoteta sala per tal de celebrar el vi d'honor i la cerimònia d'entrega de la publicació.

c. Pressupostos

Els pressupostos d'aquesta activitat estan fixats segons la taula següent, amb un màxim de **2.141,25€**:

INGRESSOS 1er any			
FONS PÚBLICS			
Entitat	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
Ajuntament de Toràs	Ajuda	1260,83	1260,83
Administracions públiques	Subvenció	630,42	630,42
FONS PRIVATS			
Entitat	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
Entitats col·laboradores	Patrocini	250	250
		TOTAL	2.141,25€

Taula 19: Ingressos estimats anuals de l'activitat Beca d'investigació Toràs-Antonio Ponz. Elaboració pròpia.

DESPESES 1er any			
CERIMÒNIA			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Begudes	35	1,10	38,5
Càtering	35	8,65	302,75
EDITORIAL			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Publicació	1	1.200	1.200
JURAT			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Dotació al jurat	2	300	600
		TOTAL	2.141,25€

Taula 20: Despeses estimades anuals de l'activitat Beca d'investigació Toràs-Antonio Ponz. Elaboració pròpia.

B. Fase de producció

a. Planificació i accions

Una vegada aclarida quin tipus d'activitat es vol fer, cal redactar les bases:

- El premi consta d'una única dotació de 1.200€ destinats íntegrament a la publicació de l'obra o treball d'investigació escollit.
- El treball es publicarà amb intencions educatives i de difusió en format imprès i electrònic d'accés obert per l'editorial Valiente editores i l'ajuntament de Toràs (l'espai web on es podrà consultar).
- S'imprimiran 200 exemplars, dels quals l'autor/a o autors/res en rebran 30 exemplars. La resta d'exemplar es distribuïran a les universitats participants, a l'ajuntament de Toràs, la seua de la Mancomunitat de l'Alt Palància, biblioteques, i tots aquells instituts o entitats que l'ajuntament de Toràs crega oportú.
- Podran participar aquelles persones físiques de qualsevol nacionalitat que siguin autors d'un treball d'investigació o estiguen en procés de ser-ho, enviant un resum detallat. Aquestes persones han de ser estudiant dels graus de Turisme, Història, Història de l'art, Belles arts i/o Periodisme.
- La presentació dels resums constarà de 60 dies naturals des de l'1 de setembre de 2023.
- La presentació de l'obra guanyadora serà abans del 15 de juliol de 2024.
- La inscripció es farà mitjançant la web de l'ajuntament, amb un registre digital mitjançant certificat.
- El comitè de selecció estarà format per l'alcalde de Toràs i dos regidors, a més de dos professors o professores universitaris que l'ajuntament crega necessari cridar.
- Els criteris de valoració són:
 - Enfocament interdisciplinar del treball i la relació amb la figura d'Antonio Ponz (20%).

- Actualitat i creativitat (40%).
- Rigor acadèmic (30%).
- qualitat en la redacció (10%).
- A l'espai web de l'ajuntament de Toràs es publicaran, en el mes de novembre, les decisions del jurat, comunicant-se a la persona guanyadora mitjançant correu electrònic.

Una vegada establides les bases, es procedeix a la crida a les universitats més properes i que oferten els graus relacionats amb Turisme, Història, Història de l'art, Belles arts i/o Periodisme, comentant als professors i professores encarregades i, de pas, seleccionant a aquells que poden formar part del jurat.

Des de l'empresa *Signo Comunicaciones* també es pot publicitar aquesta activitat mitjançant les xarxes socials.

Es signa el contracte amb *Valiente impresores* per fer possible l'edició, impressió i publicació de l'obra guanyadora. L'empresa corre amb les gestions dels drets d'autoria.

Per finalitzar, es busca una empresa del poble encarregada d'oferir un càtering i refrigeris al *vi d'honor* a celebrar-se al saló de l'ajuntament.

C. Fase de postproducció

L'activitat comença abans de l'1 de setembre de 2023, quan es redacten els fullets informatius i es posen en contacte amb les universitats.

La primera fase conclou amb l'arreglada dels resums i la crida al personal docent universitari involucrat, on comença la deliberació de l'obra o treball d'investigació que opta al premi. Després es fan públiques les decisions.

La segona fase comença una vegada s'entrega el manuscrit original del treball guanyador. Aquest manuscrit es posa a disposició de l'editorial, qui l'imprimeix i el publica. Una vegada fet aquest treball, els exemplars es porten a l'ajuntament.

Per finalitzar, el segon cap de setmana d'agost de 2024 es realitza una cerimònia en forma de vi d'honor per finalitzar l'activitat.

a. Avaluació

En aquest cas, abans de l'avaluació dels objectius, l'ajuntament de Toràs envia exemplars de l'obra guanyadora mitjançant correu certificat a les entitats públiques o privades que crega convenient per afavorir la seua difusió.

Es procedeix a l'avaluació dels objectius fixats a l'activitat, així com la preparació de la fase de preproducció de l'any següent, si aquests últimes han resultat positius.

- Convocar una beca d'investigació sobre la figura d'Antonio Ponz en forma de concurs.

Aquest objectiu es troba acomplert amb la mateixa convocatòria del concurs. Es valora la repercussió i la quantitat d'universitats que responen a la crida.

- Editar un treball d'investigació sobre la figura d'Antonio Ponz i aquells camps científics, artístics o socials que sobre els que verse el treball.

Amb la decisió dels especialistes, l'elecció del treball d'investigació a publicar i la seua impressió i posterior difusió.

- Aconseguir difondre i cridar l'atenció sobre la figura d'Antonio Ponz dins l'àmbit universitari i investigador en diversos camps d'estudi.

Mitjançant l'enviament d'exemplars a diferents entitats públiques o privades, a més de crear un precedent.

L'avaluació positiva d'aquest objectiu dependrà de la quantitat de persones que hi participen el primer any i, almenys, l'augment de les persones interessades i que participen al següent.

ACTIVITAT 3: Cicle de concerts *La música dels il·lustrats*

No hi ha constància d'una agrupació musical seriosa a Toràs des del s. XIX. Actualment les vetlades musicals i concerts son amenitzats i representats per bandes de música de les localitats limítrofes, com per exemple la Banda de música de la *Agrupación Músico-Cultural Virgen de Loreto* de Begís o agrupacions menors com xarangues o *bandetes* que actuen ocasionalment a les festes patronals.

També les orquestres de nit, amb música popular i lleugera, son les encarregades de donar el toc festiu, junt amb les discomòvils i DJ's, de les vetlades en les festes de setembre, Sant Antoni i Sant Joan.

La tradició musical conforma un aspecte rellevant a tot el territori valencià, inclús aquell d'interior o en vies de despoblament, com és el cas. A Toràs trobem dues peces musicals rellevants de música popular: el pasdoble *Viva Torás*, de Joaquín Macián Castillo i amb lletra de Fco. Antonio Montesinos, compositor de l'*Himno a Torás*.

Seguint amb el plantejament inicial de centrar totes les activitats sota la figura d'Antonio Ponz, el cicle de concerts *La música dels il·lustrats* involucra música anterior al s. XIX, és a dir, aquella que els il·lustrats podien escoltar als concerts d'aquell moment.

Les raons que justifiquen la següent activitat son:

- Oferir activitats culturals musicals diferents a les que ja es produeixen al municipi.

La necessitat de dotar d'activitats que poden ser classificades com d'*alta cultura* i a la vegada d'omplir el buit cultural i festiu que queda al poble en aquells mesos on no hi ha activitats programades o festes, com per exemple novembre o juliol¹⁴.

¹⁴ Veure l'apartat Espais i dates.

- Crear un vincle cultural permanent amb les agrupacions i centres d'educació musical.

A la mateixa província de Castelló trobem diverses agrupacions musicals que ensenyen i fomenten la pràctica i interpretació de música del s. XVIII i posterior.

Com a primer referent, i el més important, està el CSM Salvador Seguí de Castelló de la Plana. Aquest conservatori és l'únic en la Comunitat Valenciana en oferir l'especialitat de música antiga dins el currículum educatiu. Com a *música antiga* s'entén tota aquella posterior al període musical barroc i que culmina, segons autors (Ulrich 1982), al 1750, donant pas al període clàssic i el galant, entre altres. Altres agrupacions que poden ajudar a realitzar aquesta activitat son la *Schola Cantorum* de Vall d'Uxó, o el conservatori professional de música de Sogorb, per exemple.

Es busca una conveni de col·laboració entre estes agrupacions i/o conservatoris per tal de realitzar concerts d'aquest tipus de música a Toràs amb la intenció de posicionar el municipi com a nucli referent en la promoció musical, i més encara de gèneres musicals minoritaris com pot ser la música del s. XVIII i anteriors. També son benvingudes les activitats i concerts dins del marc d'artistes de la Diputació de Castelló. L'activitat, però, en el seu primer any, està centrada en el conveni de col·laboració amb el CSM Salvador Seguí de Castelló de la Plana.

La seua cronologia es pot trobar a l'Annex 3.

A. Fase de preproducció

a. Objectius

Els objectius plantejats a la fase de preproducció d'aquesta activitat son el següents:

- Dotar a Toràs i als seus habitants d'activitats cultures musicals diferents a les que ja es gaudeixen a les festes patronals.
- Educar al públic de Toràs en la música considerada clàssica.
- Crear un cicle de concerts que ómpliga el calendari cultural de Toràs.

b. Recursos i infraestructura

Per tal de dur a termes aquesta activitats és necessari elaborar un llistat dels recursos materials, humans i espacials que hi intervenen:

- **Recursos materials**

L'activitat Cicle de concerts la música dels il·lustrats no necessita gaire material més enllà d'aquell disponible en l'inventari municipal, com per exemple cadires, taules, material de reproducció audiovisual, micròfons, faristols, etc.

Sí que es dedica una part de les despeses a begudes i refrigeris per als artistes, així com els programes de mà i butlletins informatius de cada concert, i un diploma o document acreditatiu.

- **Recursos humans**

A aquesta activitat estan involucrats tots aquells treballadors i treballadores de l'ajuntament de Toràs que s'estime oportú, com per exemple administratius i conserges.

També aquell alumnat i personal docent del conservatori superior de música Salvador Seguí de Castelló de la Plana i que estiga relacionat amb l'especialitat de música antiga del mateix. A la vegada, també intervenen el personal administratiu del conservatori.

Finalment, l'empresa *Signo Comunicaciones* s'encarrega de la difusió i promoció de l'activitat.

- **Recursos espacials**

L'activitat tindrà lloc, almenys el primer any, al saló de plens de l'ajuntament de Toràs, que farà la funció de xicoteta sala de concerts.

c. Pressupostos

Els pressupostos d'aquesta activitat estan fixats segons les taules següents, amb un màxim de **415€**:

INGRESSOS 1er any			
FONS PÚBLICS			
Entitat	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
Ajuntament de Toràs	Ajuda	165	165
FONS PRIVATS			
Entitat	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
Entitats col·laboradores	Patrocini	250	250
TOTAL			415€

Taula 21: Ingressos estimats anuals de l'activitat Cicle de concerts la música dels il·lustrats. Elaboració pròpia.

DESPESES 1er any			
ACTIVITAT			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Begudes	10	1,10	11
Diplomes	10	1,20	12
Assegurances	4	23	92
TRANSPORT I DESPLAÇAMENT			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Imprevistos	1	300	300
		TOTAL	415€

Taula 22: : Despeses estimades anuals de l'activitat Cicle de concerts la música dels il·lustrats. Elaboració pròpia.

B. Fase de producció

a. Planificació i accions

La primera acció és contactar amb la direcció del conservatori superior de música Salvador Seguí de Castelló de la Plana amb almenys un any natural abans de les dates previstes per a la realització del cicle de concerts.

Al tractar-se d'una activitat que involucra un centre formatiu reglat, amb els horaris i el calendari educatiu fixats per la Conselleria d'educació, cultura i esport, cal tancar l'acord abans del mes de setembre de 2023.

Mentre s'està a l'espera d'una contestació, des de l'ajuntament es redacta un conveni de col·laboració entre les dues entitats que consisteix en la realització de 4 concerts de música de cambra, amb agrupacions de lliure disposició (és a dir, de qualsevol tipus d'agrupació musical, des de duos fins una plantilla quasi orquestral).

L'aula de música antiga, o bé aquelles altres aules i departaments que vulguen col·laborar i se senten atrets per la iniciativa, tindrà total llibertat quant a la part artística de l'activitat, sempre i quan la música que es programe haja sigut composta en el s. XVIII o en períodes anteriors

En el conveni s'estipula que els 4 concerts tindran lloc en el mes de maig de 2023, els dissabtes 6, 13, 20 i 27, en horari de vesprada o bé els divendres 5, 12, 19 i 26 en horari de vesprada, de 18:00h fins les 19:30h. La raó que siga en aquestes dates és que coincideix amb la preparació de la fi de curs dels estudis superiors de música i l'alumnat participant i/o grups de cambra ja tenen un repertori format i estudiat complet i suficient per fer un concert de mínim 1h de durada.

També s'estipula que els participants rebran, abans del moment de l'actuació, refrigeris i papers acreditatius de l'activitat, a més de tots aquells detalls dins de l'inventari municipal que l'ajuntament crega necessari (per exemple fullets informatius, llibres, etc.).

Els desplaçaments son a càrrec dels participants, ja que el mateix centre (conservatori) compta amb partides pressupostàries destinades a aquest tipus d'activitats; amb tot, l'ajuntament destina un total de 300€ en concepte de desplaçaments per qualsevol imprevist que pugua ocórrer.

L'activitat compta amb una assegurança pels possibles danys que puguen succeir als instruments i material propi dels alumnes-artistes.

C. Fase de postproducció

Una vegada signat el conveni, es comencen els preparatius per a l'activitat i la seua difusió. També es firma el contracte amb l'empresa asseguradora (per concretar).

Almenys dos mesos abans del primer concert el conservatori aporta el llistat de participants i, bé en aquest moment o bé dues setmanes abans lliurar a l'ajuntament el llistat de les obres que cada grup va a interpretar, per fer els programes de mà. També s'imprimeixen els diplomes acreditatius.

Els dies de les activitats, 1h abans el personal encarregat de l'ajuntament muntarà el mobiliari i recursos materials necessaris i adequarà el saló de plens de l'ajuntament per donar cabuda al concert i dotarà de refrigeris als participants.

Al finalitzar l'activitat es lliuren els diplomes i des del personal de l'ajuntament, es fan les fotos o material audiovisual, si s'escau.

a. Avaluació

Es procedeix a l'avaluació dels objectius fixats a l'activitat, així com la preparació de la fase de preproducció de l'any següent, si aquests últimes han resultat positius.

- Dotar a Toràs i als seus habitants d'activitats culturals musicals diferents a les que ja es gaudeixen a les festes patronals.

Aquest objectiu s'entén acomplit amb la signatura del conveni i la preparació dels concerts.

El fet de dividir l'activitat en 4 caps de setmana procura als habitants de Toràs una activitat diferent i única de la que poden gaudir dins del seu poble.

- Educar al públic de Toràs en la música considerada clàssica.

L'avaluació d'aquest objectiu es produirà mitjançant l'arreglada d'informació per observació directa dels responsables de l'activitat (personal de l'ajuntament) i preguntes al públic que hi assisteix.

Saber si el repertori escollit, i relacionat amb el temps d'Antonio Ponz, és agradable als habitants de la població i/o a aquells visitants de municipis propers interessats en la música clàssica. A més aquesta activitat pot servir per educar els més menuts de Toràs (menys de 30 habitants) en matèria de cultura fora de l'àmbit escolar.

- Crear un cicle de concerts que ómpliga el calendari cultural de Toràs.

Segons la quantitat de públic que acudeix als concerts, comprovar la seua sostenibilitat i viabilitat per poder continuar amb el conveni amb el CSM Salvador Seguí de Castelló de la Plana i poder ampliar aquest conveni amb altres escoles de música o conservatoris, inclús contractar intèrprets i grups musicals que estiguen dins de la cartera d'artistes de la Diputació de Castelló.

ACTIVITAT 4: Concurs de pintura ràpida *Toràs il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz.*

Aquesta activitat està pensada per realitzar-se el dissabte 20 de juliol de l'any 2024.

La seua cronologia es pot trobar a l'Annex 4.

Consisteix en una convocatòria, una crida a pintors i pintores tant de la zona com a nivell nacional que, durant unes hores, pintaran aquelles estampes que creguen més adients i belles de la localitat de Toràs i el seu terme municipal. Així, no soles el centre del poble i els seus carrers poden ser objecte del concurs, sinó les masies enderrocades i les sendes verdes, els prats i horts que envolten el poble també formen part del seu paisatge i son susceptibles de ser plasmats en pintures.

A Toràs hi ha un precedent, no exactament de pintura ràpida, però sí de plasmar els seus paisatges i carrers. L'associació cultural detoras.es va organitzar, des de l'any 2011 fins 2017 el concurs de fotografia Antonio Ponz. Altres precedents que trobem a la zona, almenys a la Comunitat Valenciana, son el concurs de pintura ràpida de Dénia, Alberic, Guadassuar, Alborache, Albuxec, Oriola, Aiello de Malferit o del Jardí Botànic de València. En el mes de juliol, per exemple, hi ha molt pocs convocats al territori valencià (el d'Aiora en 2022, per exemple), convertint-se en una activitat *necessària* per a tota la Comunitat.

L'activitat consisteix en realitzar una pintura, d'estil lliure i amb l'ús de materials lliures, sobre alguna mostra del patrimoni artístic, urbà i paisatgístic de Toràs (des dels seus carrers, interior de l'església o places, fins els prats, muntanyes o masies que l'envolten) durant un temps determinat que abaste totes les hores de sol del dia. Les obres creades son entregades a un jurat que lliurarà tres premis de diferent valor i un diploma acreditatiu a cadascun dels participants.

El lligam amb Antonio Ponz, l'eix central del projecte, és el fet que l'autor pintava i dibuixava pràcticament aquelles obres d'art, infraestructures, edificis o paisatges de rellevant importància dels llocs que visitava en els seus viatges arreu de l'estat espanyol i d'Europa. Aquesta activitat és un recreació d'aquell fet i que s'adapta als nous temps i a l'àmbit de Toràs.

Les raons que sustenten la creació d'aquesta activitat son:

- La necessitat de dotar a Toràs d'activitats culturals relacionades amb les belles arts que omplin el seu calendari cultural.

Al no disposar d'un calendari cultural fora dels límits de les seues festivitats patronals, Toràs i els seus habitants necessiten un al·licient cultural per tal d'amenitzar l'activitat del poble, en aquest cas mitjançant la pintura.

- Mostrar els paisatges de Toràs, tant urbans com naturals i rurals i donar-los a conèixer.

El fet de realitzar un concurs provoca que visitants relacionats amb el món de les belles arts i artistes de la zona o a nivell nacional es desplacen fins Toràs i gaudeixen dels seus paisatges.

- Dotar a Toràs d'una riquesa cultural inexistente fins al moment: la pintura.

El fet de guardar i exposar durant un any les pintures participants que decideixen els artistes comporta una activitat cultural duradora, a l'abast de tothom i per al gaudi de la seua població.

A. Fase de preproducció

a. Objectius

La fase de preproducció comença establint els objectius primaris de l'activitat *Toràs il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz*, que s'estimen els següents:

- Aconseguir la participació d'entre 15 i 25 artistes al concurs de pintura ràpida.
- Augmentar el patrimoni artístic de Toràs amb l'exposició de les pintures participants.
- Dotar a Toràs d'una activitat cultural dinàmica i que estiga relacionada amb les belles arts.

b. Recursos i infraestructura

Per tal de dur a terme aquesta activitat és necessari elaborar un llistat dels recursos materials, humans i espacials que hi intervenen:

- **Recursos materials**

A l'activitat *Toràs il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz*, concebuda com a concurs de pintura ràpida, la major part dels materials necessaris per dur-la a terme son aquells referents a la publicitat i promoció de la mateixa activitat. Dins d'aquets materials trobem, per exemple, taules i cadires propietat de l'ajuntament, el sistema de música i so o inclús les eines i estris necessaris per penjar els quadres o el material d'impremta.

Fora d'aquest àmbit queden els detalls per la participació dels artistes i les assegurances dels quadres.

- **Recursos humans**

Per dur a terme aquesta activitat es necessitarà, primerament, una persona organitzadora i que faci els treballs de gestió cultural.

Altres persones relacionades son aquells treballadors i treballadores de l'ajuntament encarregats del muntatge i desmuntatge del mobiliari públic, així com el conserge de l'ajuntament i el seu personal administratiu.

També els membres del jurat escollits per l'ajuntament de Toràs.

Per últim, les empreses dedicades a la promoció de l'activitat i l'empresa de missatgeria encarregada de la tornada de les pintures als autors que vulguen que se'ls torne, en aquest cas *Signo Comunicaciones* i MRW. I també l'empresa asseguradora MAPFRE.

- **Recursos espacials**

Els recursos espacials necessaris per aquesta activitat son la totalitat dels carrers del poble de Toràs, així com els paratges del seu terme municipal.

També la sala de plens de l'ajuntament servirà com a lloc de mostra de les pintures que els artistes decideixen cedir durant 1 any a l'ajuntament per a la seua exposició.

c. Pressupostos

El pressupost màxim fixat per a aquesta activitat és de **2.914,20€**, estimant la participació de 23 persones¹⁵. La relació d'ingressos i despeses es poden desglossar en les següents taules:

¹⁵ Estimats segons les dades facilitades per pinturarapida.es i elcaballete.com de la mitjana de participants per concurs.

INGRESSOS 1er any			
FONS PÚBLICS			
Entitat	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
Ajuntament de Toràs	Ajuda	1.530,30	1.530,30
Administracions públiques	Subvenció	851,40	851,40
FONS PRIVATS			
Entitat	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
Entitats col·laboradores	Patrocini	187,50	187,50
PARTICIPANTS			
Nombre participants	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
23	Inscripció	15	345
		TOTAL	2.914,20€

Taula 23: : Ingressos estimats anuals de l'activitat Toràs il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz. Elaboració pròpia.

DESPESES 1er any			
ASSEGURANCES			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Assegurances quadres	10	13,80	138
PROMOCIÓ			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
<i>Elcaballete.com</i>	1	50	50
<i>Pinturarapida.es</i>	1	50	50
CERIMÒNIA			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Begudes	30	1,10	33
Menjar jurat	3	15	45
Detalls i diplomes	26	1,20	31,20
1er premi	1	1.000	1.000
2on premi	1	750	750
3er premi	1	500	500
EMPRESA DE TRANSPORT			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Conveni MRW	10	35	350
		TOTAL	2.914,20€

Taula 24: : Despeses estimades anuals de l'activitat Toràs il·lustrada: mirades d'Antonio Ponz. Elaboració pròpia.

S'estima també el nombre de pintures cedides per a la seua exposició en 10, igual que el nombre de pintures a retornar als seus autors una vegada passat l'any d'exposició.

B. Fase de producció

a. Planificació i accions

Una vegada establida la idea inicial del concurs de pintura ràpida, es procedeix a realitzar aquelles accions que permeten començar-la.

En un primer pas, s'estableixen les bases del concurs:

- Participants totes aquelles persones (professionals o no) majors de 16 anys que es vulguen apuntar.
- El dia del concurs és el dissabte 20 de juliol de 2024, començant a les 10:00h i finalitzant a les 18:30h.
- Les inscripcions es realitzaran mitjançant l'enviament a una adreça de correu electrònic d'una fitxa d'inscripció amb les seues dades personals¹⁶ i que es podrà trobar a l'espai web de l'ajuntament de Toràs des del 1 d'abril de 2024 fins el mateix dia de la prova.
- Els materials a emprar son totalment lliures, així com les seues mesures.
- L'artista que vulga (guanyador o no) es compromet a llegar la pintura resultant per a la seua exposició a Toràs durant el període d'un any.
- El jurat està format per 5 persones: l'alcalde de Toràs i un regidor, així com tres personalitats del món de l'art reconegudes de la província de Castelló.
- Es lliuraran 3 premis amb les següents quanties: 1.000€ 1er premi; 750€ 2on premi i 500€ 3er premi.
- Els autors i autores accepten, amb la inscripció, l'autorització de l'ajuntament de Toràs a fer ús de les imatges total o parcialment per a la seua difusió, edició, reproducció, exhibició i comunicació pública.

¹⁶ Creada *ex professo* per a l'activitat.

Amb tot, el personal de l'ajuntament penjat a l'espai web la fitxa d'inscripció.

Després es contacta amb les empreses *elcabelle.com* i *pinturarapida.es* per tal de començar amb la promoció del concurs. També es preparen els detalls i diplomes, així com cartellera a *Signo Comunicaciones*. També s'alquila un espai publicitari a la ràdio provincial i comarcal.

C. Fase de postproducció

Es llança la convocatòria del concurs la setmana de l'1 d'abril de 2024.

Es desenvolupa l'activitat el dia 20 de juliol de l'any 2024 reunint als participants a les 10:00h del matí a la plaça de l'ajuntament o plaça de l'església. Després es procedeix a les acreditacions (apuntar el nom dels assistents) i es recorden les normes del concurs. Se'ls reparteixen begudes i se'ls dona un mapa del municipi. Es presenten a les persones del jurat.

A les 11:00h del matí comença el concurs. Els artistes son lliures de manejar-se pel poble i terme municipal i pintar allò que vulguen.

El jurat també es lliure de manejar-se pel poble, amb tot se'ls prepara una visita pels llocs rellevants de la població, com el museu, etc.

A les 14:00h de la vesprada el jurat està convidat a un dinar al *Bar Manola*, cortesia de l'ajuntament.

A les 18:30h de la vesprada finalitza la fase de pintura. Els participants i el jurat es reuneixen al saló de l'ajuntament per donar els quadres i deixar deliberar al jurat.

A les 19:30h de la vesprada es fa públic la decisió del jurat, signant actes i es precedeix a l'entrega de premi en forma de xec bancari i els diplomes acreditatius i detalls tant als participants com al jurat.

Més tard es guarden els quadres d'aquells artistes que decideixen deixar-los durant 1 any penjats al saló de l'ajuntament per a la seua exposició.

Passat 1 any es posa en contacte amb els artistes per saber quins volen arreplegar els quadres, a quins se'ls han d'enviar i quins voler deixar-los a Toràs. Aquells que vulguen que se'ls envien els quadres es farà mitjançant l'empresa MRW.

a. Avaluació

Es procedeix a l'avaluació dels objectius fixats a l'activitat, així com la preparació de la fase de preproducció de l'any següent, si aquests últimes han resultat positius.

- Aconseguir la participació d'entre 15 i 25 artistes al concurs de pintura ràpida.

Aquest objectiu s'avaluarà mitjançant el recompte de persones apuntades i participants al concurs. En cas de no ser positiva la seua avaluació, s'exploraran estratègies de promoció alternatives.

- Augmentar el patrimoni artístic de Toràs amb l'exposició de les pintures participants.

Amb l'exposició dels quadres i pintures que els artistes vulguen lliurar amb total llibertat durant un any s'augmentarà el patrimoni artístic del poble amb una mirada a llarg termini cap a museus de xicotetes poblacions com, per exemple, Vilafamés. Les úniques peces d'art plàstic de valor significatiu que hi ha al poble son les pintures de l'església de Santa Quiteria i el Bé de Rellevància Local de la III estació del Via Crucis¹⁷, aquesta activitat augmenta o pot augmentar en un futur esta situació.

- Dotar a Toràs d'una activitat cultural dinàmica i que estiga relacionada amb les belles arts.

Amb l'arribada d'artistes de diferents llocs, i tractant-se d'una activitat de dia sencer, els habitants poden interactuar amb els pintors i pintores, poden

¹⁷ Nomenat a l'apartat d'Anàlisi del Territori.

aconsellar-los o inclús participar en el mateix concurs. És una activitat que permet el desenvolupament de la creativitat sense restriccions.

ACTIVITAT 5: Exposició *Antonio Ponz: un il·lustrat*

Aquesta activitat està prevista per realitzar-se durant l'any 2025, amb la seua inauguració el 31 d'agost de 2025.

La seua cronologia es pot trobar a l'Annex 5.

L'activitat consisteix en la realització d'una exposició sobre la figura d'Antonio Ponz en les seues diferents vessants: il·lustrat, artista i escriptor, remarcant la seua obra més important: *Viage de España*.

La vida moguda d'Antonio Ponz Piquer, des de pràcticament la seua infantesa fins la seua mort als 62 anys, resulta un viatge no soles per Europa i Espanya, sinó per l'art, la cultura i la societat del s. XVIII. És un clar representant d'allò que es coneix com. Un *il·lustrat*, un home complet en els sabers i, amb tot, incansable, frenètic, viatger, artista, humanista, religiós...

L'exposició aprofundeix en aquests aspectes de la seua vida i com influïren a la cultura i societat espanyoles del moment. Les grans aportacions en matèria d'arqueologia, el descobriment als ulls dels acadèmics de la història de l'art com a disciplina artística i humanística, la seua destresa en les belles arts, la seua diplomàcia creant relacions duradores entre diferents personatges europeus, des de nobles italians fins artistes bohemis, francesos, anglesos, cortesans espanyols i burgesos neerlandesos, ministres, directors de reals acadèmies i llauradors i artesans pertanyents al poble, de tots aquells estaments de l'Antic Règim i de les noves formes de govern que apareixien poc a poc a la societat europea del s. XVIII i les noves concepcions d'estat i nació.

L'exposició també indaga la increïble activitat de recórrer tot el país fent inventari de les propietats dels jesuïtes, així com també recull l'art neoclàssic de Ponz en contrast amb el barroc final imperant a l'Espanya de finals de l'Edat Moderna.

Sense cap dubte, Antonio Ponz és un reflex del tipus de persona acadèmica de la seua època. Cortesà i religiós, pla i cridaner, rodejat pel luxe i acollit en la humilitat. Durant els seus viatges intentava conèixer de primera mà

tots els aspectes, cultura, idiosincràsia i costums dels llocs que visitava i plasmar-los en text, recollir imatges en forma de dibuixos propis que després ensenyar a la Cort per tal de que es conega què és el que oferia el país, el poble, els seus habitants, i quin era el patrimoni local, artístic i cultural.

Les raons i justificacions per a la realització d'aquesta activitat son:

- Celebrar el 300 aniversari del naixement d'Antonio Ponz a la localitat de Toràs.

Resulta el colofó final per a la celebració d'aquest 300 aniversari. Durant els anys anteriors les activitats proposades han acomplert la doble funció de dotar Toràs d'una agenda cultural variada i, a més han preparat l'escenari per acabar aquesta preparació amb una activitat cultural totalment centrada en la història, vida i obra del seu personatge il·lustre.

A. Fase de preproducció

a. Objectius

Els objectius plantejats a la fase de preproducció d'aquesta activitat son el següents:

- Difondre la figura d'Antonio Ponz mitjançant la creació d'una exposició sobre la seua vida i la seua obra.
- Revitalitzar el turisme cultural a la localitat de Toràs.

b. Recursos i infraestructura

Per tal de dur a termes aquesta activitat és necessari elaborar un llistat dels recursos materials, humans i espacials que hi intervenen:

- **Recursos materials**

Per realitzar l'activitat de l'exposició *Antonio Ponz: un il·lustrat* es necessiten diferents recursos materials relacionats amb la delimitació de l'espai i amb l'exposició de la informació necessària per a difondre la figura d'Antonio Ponz. Amb açò trobem les parets, els bastidors, etc.

La relació és la següent:

- 9 bastidors a doble cara 2x1,3m (ítem A)
- 2 parets de 10x3x0,15m (ítem B)
- 1 paret de 9x3x0,15m (Ítem C)
- 2 parets de 4x3x0,15m (Ítem D)
- 2 pedestals de 1,5x0,45x0,45m (Ítem E)
- Bust en 3D d'Antonio Ponz (Ítem F)
- Mapa 3D del recorregut d'Antonio Ponz per la província de Castelló (Ítem G)

- **Recursos humans**

A aquesta activitat estan involucrats tots aquells treballadors i treballadores de l'ajuntament de Toràs que s'estime oportú, com per exemple administratius i conserges.

L'Ajuntament de Toràs es reserva el dret d'obrir una oferta de contractació pública poden utilitzar la via més adient (oferta de l'ajuntament, Labora, etc.), amb el seu corresponent curs de formació i amb la jornada laboral que s'estime per tal de tindre personal encarregat i guies de l'exposició.

D'altra banda estan les empreses de disseny i fabricació del mobiliari i dels panells que conformen l'exposició. Recordar que totes les contractacions relatives a l'art i el disseny estan subjectes a les legislacions i les cessions dels drets d'autoria.

Es nomena a Francisco José Vicente com a comissari de l'exposició.

Finalment, l'empresa *Signo Comunicación* s'encarrega de la difusió i promoció de l'activitat.

Les empreses encarregades del vi d'honor és el bar *El Rincón de la Posada* i el forn *Lázaro*.

L'empresa asseguradora és MAPFRE.

- **Recursos espacials**

L'activitat tindrà lloc al pavelló municipal de Toràs, a la seua sala principal. Aquesta sala comptarà amb unes parets de fusta de pi que delimitaran l'espai expositiu que conforma l'exposició.

La raó de fer-lo a aquest lloc i no al museu Antonio Ponz és la distribució i l'espai disponible per poder exhibir els panells dedicats a les múltiples facetes d'Antonio Ponz. Al museu trobem certes peces fixes que impossibiliten el poder utilitzar tot l'espai disponible, com per exemple un tractor que no es pot traure de dins el recinte.

A més el pavelló compta amb infraestructures pensades per a l'accessibilitat, com, per exemple, rampes i lavabos.

c. Pressupostos

Els pressupostos d'aquesta activitat estan fixats segons les taules següents, amb un màxim de **10.721,00€**:

INGRESSOS 1er any			
FONS PÚBLICS			
Entitat	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
Ajuntament de Toràs	Ajuda	7.047,33	7.047,33
Administracions públiques	Subvenció	3.523,67	3.523,67
FONS PRIVATS			
Entitat	Raó	Quantitat (€)	Total (€)
Entitats col·laboradores	Patrocini	150	150
TOTAL			10.721,00€

Taula 25: Ingressos anuals estimats de l'activitat Antonio Ponz: un il·lustrat. Elaboració pròpia.

DESPESES 1er any			
ASSEGURANCES			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Assegurances	1	1.300	1.300
DISSENY I FABRICACIÓ STILFONDO			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Bastidors (Ítem A)	9	180	1.620
Impressió parets 30m2	2	23	1.380
Impressió parets 12m2	5	23	1.380
Impressió parets 24m2	1	23	552
Ítem F	1	318	318
Ítem G	1	470	470
FABRICACIÓ PARETS MADESTIL SL (inclou transport i muntatge)			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Ítem B	2	123	246
Ítem C	1	115	115
Ítem D	2	104	208
Ítem E	2	86	172
CERIMÒNIA			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Begudes	100	1,10	110
Càtering	1	200	200
ARTISTA			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Salvador Mallén	1	1.580	1.580

TRADUCCIONS			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
<i>Empresa per determinar</i>	1	880	880
TRANSPORT (inclou muntatge)			
Ítem	Quantitat	Preu (€)	Preu final (€)
Transport <i>Stilfondo</i>	1	190	190
		TOTAL	10.721,00€

Taula 26: Despeses estimades anuals de l'activitat Antonio Ponz: un il·lustrat. Elaboració pròpia.

B. Fase de producció

a. Planificació i accions

Aquesta fase comença amb la definició i concreció de la idea inicial: es vol realitzar una exposició de caràcter temporal i entrada gratuïta sobre la figura d'Antonio Ponz i a la localitat de Toràs.

Aquesta exposició, però, no estarà oberta al públic tots els dies de la setmana, sinó els caps de setmana (divendres, dissabte i diumenge) durant un període mínim de 6 mesos.

La idea és realitzar 9 bastidors dividits en 3 grups temàtics:

- Història d'Antonio Ponz i el seu context.
- Antonio Ponz com artista i il·lustrat (i les seues obres).
- Antonio Ponz i el *Viage de España*.

Cadascun d'aquests bastidors estarà a doble cara, amb el text en castellà a una banda i amb el text en valencià a l'altra. També es dedica una part a un text adaptat per als més menuts, i altra part a uns QR on trobar el text en diferents idiomes (francès i anglès). A la vegada es pensa el recorregut que pot tindre l'exposició. Es contracta una empresa de traducció al valencià, francès i anglès.

L'exposició tindrà lloc en el pavelló municipal per tal de donar-li ús a aquest espai públic. Amb tot, l'exposició no cap ni al museu Antonio Ponz ni al saló de plens de l'ajuntament de Toràs. Per tal de delimitar l'espai expositiu s'encarreguen una sèrie de parets falses fabricades en fusta de pi per l'empresa *Madestil SL* del poble veí de Viver.

També s'encomanen els dos pedestals de 1,5x0,45x0,45m que serviran de suport a les peces 3D que delimitaran les temàtiques a *Madestil SL*.

Sobre els panells que conformen l'exposició, son bastidors de 2m d'alçada i 1,3m de llargària, en posició vertical, i 6cm de grossor. La seua fabricació corre a càrrec de l'empresa *Stilfondo*, d'Alzira, que en aquest cas és la que ofereix millor preu. Dins la quantitat de diners per a cada bastidor, es permet un màxim de 2 canvis en el disseny sense cost addicional. També la impressió en vinil de les parets delimitadores amb les rutes que Antonio Ponz va fer pel territori valencià i d'alguns dels seus gravats i dibuixos, en total 8 cares (aquelles que queden cara al públic). *Stilfondo* també s'encarrega del transport i muntatge de l'exposició.

Relatiu a l'art i el disseny dels bastidors, i la informació recollida, aspectes com la decoració de les parets son a càrrec del comissari de l'exposició i de diferents personalitats locals estudioses de la figura d'Antonio Ponz (Francisco Miras Alcaide, Marta Macián, etc.), així com a l'artista encarregat de crear il·lustracions per als bastidors, Salvador Mallén, amb qui ja s'ha treballat prèviament a l'activitat nº 1¹⁸.

Una vegada escollida la informació, la tipologia de la lletra, les imatges i il·lustracions i els colors, s'envia la informació a *Stilfondo* per tal de començar amb els primers esbossos dels bastidors. Mentrestant, l'empresa *Madestil SL* fabricarà les parets i pedestals.

Després es demana a *Stilfondo* realitzar dues escultures en 3D: el bust d'Antonio Ponz i el mapa de la ruta que aquest va seguir per l'interior de l'actual província de Castelló.

¹⁸ Guardó Antonio Ponz Piquer.

A l'hora, des de l'administració de l'ajuntament, es van fent els requeriments per a tots els permisos que puguin ser necessaris per tal de realitzar l'exposició, així com les ajudes i subvencions que es poden demanar. També s'estableixen les bases per a l'oferta de treball pública.

Una vegada fabricades totes les peces necessàries per a l'exposició, comença el seu encoblament. Primer *Madestil SL* munta les parets a l'interior del pavelló. Més tard *Stilfondo* posa el vinil a les parets i, a més porta els bastidors (amb les peanyes incloses) i les figures 3D.

Totes les accions anteriors estan supervisades pel comissari i amb uns plànols ex professo per a l'activitat.

Abans del dia de la inauguració, el resultat de la crida d'oferta laboral de l'ajuntament de Toràs ha d'estar resolt. També s'enviaran els dissenys dels fullets informatius a l'empresa *Signo Comunicaciones* i es donarà l'ordre de promocionar-ho. Addicionalment, Toràs promocionarà l'exposició mitjançant cunyes de ràdio i espais a la TV comarcal, provincial i el canal autonòmic a punt. També s'envien invitacions a personalitats de la zona.

Des de l'ajuntament es revisen els permisos i reglaments.

Dos dies abans de la inauguració es fa una prova entre els treballadors i treballadores de l'ajuntament i el personal contractat per a l'exposició. Es comproven les mesures d'accessibilitat i seguretat.

Hores abans d'inaugurar l'exposició es prepara un vi d'honor semblant al de l'activitat nº 2¹⁹ i es manté una xarrada informal amb les persones que han contribuït a la creació de l'exposició.

¹⁹ Beca d'investigació *Toràs-Antonio Ponz*.

C. Fase de postproducció

Comença la inauguració de l'activitat, de l'exposició *Antonio Ponz: un il·lustrat*.

L'activitat comença el dia 31 d'agost de 2025, inaugurant al hall del pavelló municipal amb una xerrada informal entre els treballadors i treballadores que han fet possible l'activitat i els convidats. Es fa una passada pel recorregut de l'exposició mentre s'expliquen curiositats o el procés de fabricació de les peces i bastidors que es poden trobar. El personal contractat per fer de guia també participa.

En acabar l'activitat es proposa als assistents plasmar en paper què millorarien de l'exposició i quines coses d'ella els ha cridat més l'atenció.

Per a les següents visites, el museu estarà obert els caps de setmana o entre setmana per a visites educatives organitzades per l'ajuntament. La previsió de la durada de l'exposició és de 6 mesos, fins gener de 2026.

L'ajuntament serà lliure de portar l'exposició a altres llocs, sempre i quan es respecten els drets d'autoria.

a. Avaluació

S'avaluen els següents objectius:

- Difondre la figura d'Antonio Ponz mitjançant la creació d'una exposició sobre la seua vida i la seua obra.

Amb la realització de l'exposició temporal ja s'està difonent la figura d'Antonio Ponz. Tot el treball de publicitat que l'ajuntament, junt a *Signo Comunicación* vulga fer, tant a nivell comarcal com provincial o autonòmic ja és sinònim d'una difusió.

El fet que aquesta activitat es pugui fer després a diferents localitats, tal vegada relacionades amb el *Viage de España* també és difusió de la figura d'Antonio Ponz, així com fer una crida no sols a les personalitats, sinó a els centres educatius de la zona.

- Revitalitzar el turisme cultural a la localitat de Toràs.

Aquest objectiu s'avalua amb la quantitat de visitants que pot tindre l'exposició. El personal encarregat de l'exposició prendrà nota del codi postal de residència del visitant.

Les preguntes o enquestes de millora ajuden a adaptar l'activitat a altre tipus de públic, buscant, en un futur, altres grups objectius que se senten atrets per Toràs amb diferents tipus d'exposicions.

8. CONCLUSIONS

La revitalització dels pobles de l'interior de la Comunitat Valenciana ha format part de les polítiques socials i turístiques de gairebé tots els governs que aquesta autonomia ha tingut fins el present any. Després de la pandèmia de 2020, el turisme d'interior esdevé una moda, esperem que no passatgera, i que atrau a grans grups de públic, però hi ha un grup que hi destaca: els visitants culturals; aquells atrets pel patrimoni cultural que dona encant a aquests pobles d'interior.

Aquest projecte, mitjançant la figura d'Antonio Ponz, i amb les 5 activitats proposades, espera atraure aquest públic, però també posicionar Toràs com un lloc real, amb història i potenciar la seua visibilitat.

Les activitats proposades poden resultar d'interpretació molt lliure, i així és la seua intenció. Personalment, l'experiència de treballar a un poble menut, d'interior, mostra com de senzilles poden ser les activitats culturals, elaborar pressupostos i realitzar-les, amb ajuda de tots els seus habitants i amb la il·lusió de poder veure els seus carrers plens de vida.

Els objectius plantejats a l'inici del projecte, a l'apartat VISIÓ GENERAL: 300 ANYS DEL NAIXEMENT D'ANTONIO PONZ, son clau per determinar noves estratègies o línies estratègiques a seguir, com per exemple involucrar altres poblacions mencionades al *Viage de España* en activitats culturals futures centrades en la figura d'Antonio Ponz.

D'una banda, promoure polítiques de consum de proximitat. A les activitats es busquen artistes relacionat amb el poble o de la mateixa zona, i s'implica als seus negocis dins el projecte.

La promoció de Toràs com a poble cultural d'interior, i com a lloc de referència cultural, és sens dubte, un objectiu difícil d'acomplir, tinguent en compte l'escassetat de referents anteriors d'activitats culturals més enllà de les festes patronals.

La difusió de la figura d'Antonio Ponz és un objectiu que es veu acomplert des de l'inici, prenent la seua figura com a centre d'interés.

Sobre els pressupostos, donat el superàvit que presenta Toràs, l'evolució dels ingressos del municipi van acordats amb l'evolució de despeses en les activitats culturals proposades. Partint de la premissa que Toràs continuarà amb superàvit els següents anys, les despeses referides a les activitats augmenten també.

S'obri, amb tot, un període on Toràs pot beneficiar-se d'ajudes de les diferents administracions, cosa que no ocorre des de fa anys, en matèria de cultura, a més de la gran dotació cultural a l'agenda municipal.

Queden molts aspectes a tindre en consideració, per exemple la música que puga ser utilitzada a l'activitat nº 5 bé podria ser l'enregistrada a l'activitat nº 3 (el cicle de música), si s'escau; també l'activitat nº 2 (beca d'investigació) podria estendre el seu àmbit a moltes altres disciplines i universitats; o l'activitat nº 3 també pot desembocar en un festival de música semblant a l'Spanish Brass de Torrent o Alzira, però centrat en la música del s. XVIII i anterior.

La modificació del pavelló municipal amb les falses parets pot servir per, en un futur, utilitzar-les per a nous projectes d'exhibició i exposició, igual que amb l'evolució de l'activitat nº 4 (concurs de pintura) es pot ampliar el patrimoni pictòric del municipi, fins la creació d'una pinacoteca semblant a la que ja es troba a Vilafamés (Castelló), amb un museu de pintura contemporània, referent a la província.

BIBLIOGRAFIA

BLASCO CASTIÑERA, Selina, 1990. El Viage de España de don Antonio Ponz. Compendio de las alteraciones introducidas por el autor en todas las ediciones de su obra.. *Anales de historia del arte*, 2, 223-304.

BOLUFER, Mónica, 2001. Los intelectuales valencianos y la cultura británica del siglo XVIII. *Estudis: revista de historia moderna*, 27, 299-348. ISSN 0210-9093

CRESPO DELGADO, Daniel, 2006. *El viaje de España (1772-1794) de Antonio Ponz*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid.

DE LAS LLANDERAS LÓPEZ, Alfonso i REBOLLADA CASADO, Eduardo, 2013. Antonio Ponz Piquer (1725-1792). Referencias a la geología a y los recursos minerales de Extremadura en su obra magna Viage de España. *Revista de estudios extremeños*, 69, 2, 1099-1142. ISSN 0210-2854

FRANK, Ana Isabel, 1997. *El Viage de Espana de Antonio Ponz : Espiritu Ilustrado y Aspectos de Modernidad*. Berna: Peter Lang AG. ISBN 9783631494066

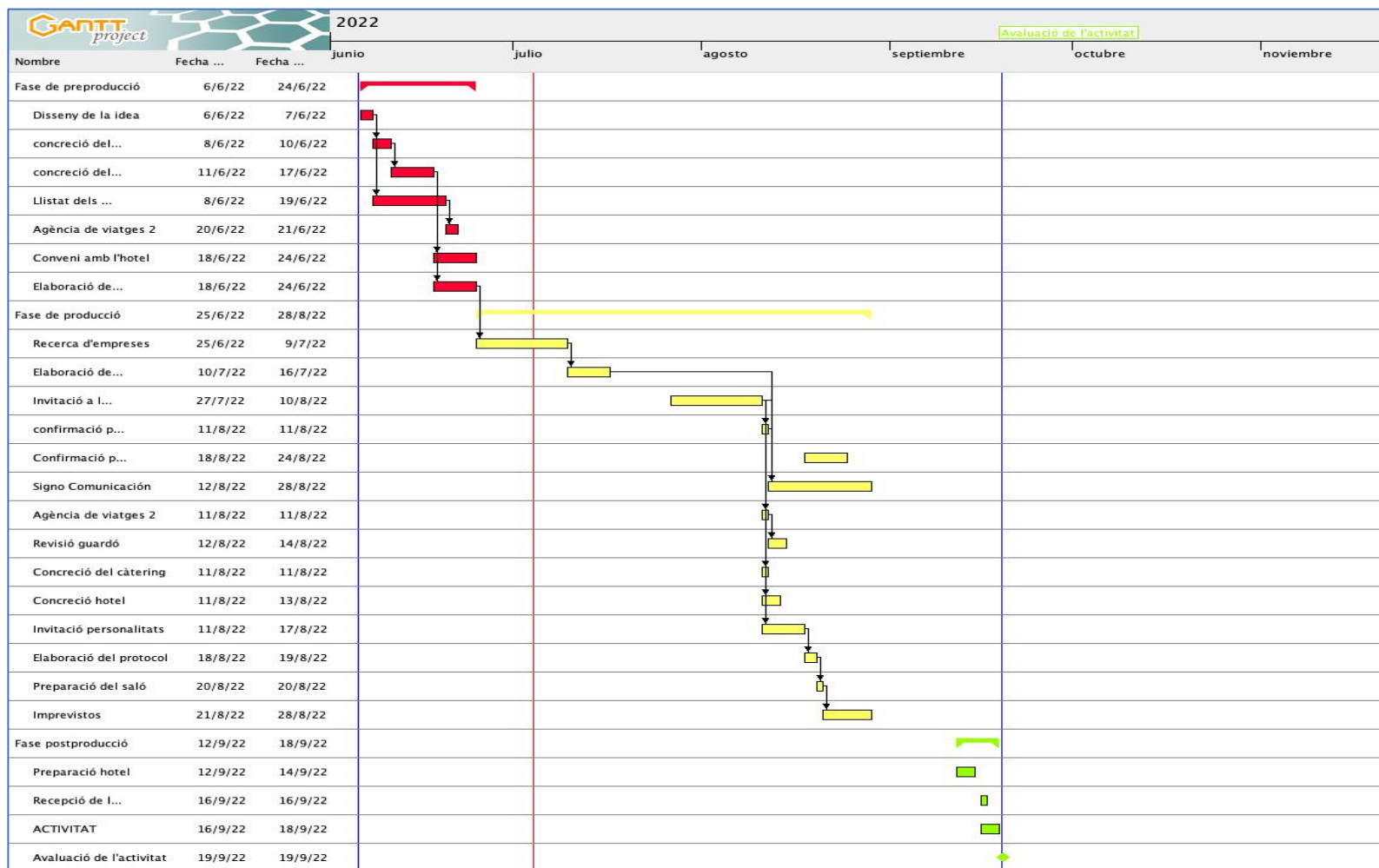
MIRAS ALCAIDE, Francisco, 2015. *¿Dónde nació Antonio Ponz?*. [En línea] Disponible en: http://www.detoras.es/wp-content/uploads/2016/08/2015_4C2BAT.pdf [Últim accés: 01 03 2022].

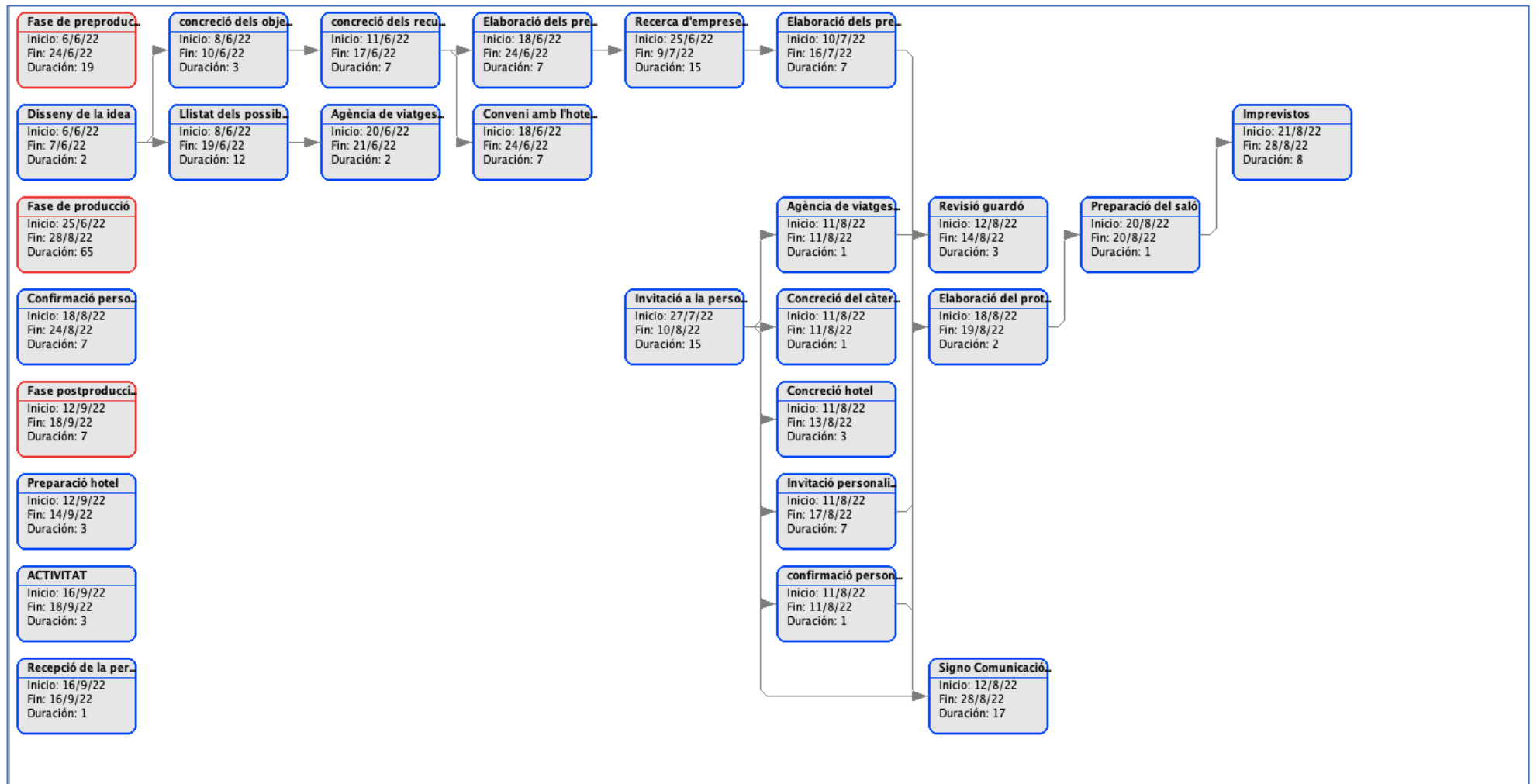
PONZ, Antonio, 1789. *Viage de España*. 2012 ed. Madrid: Nabu Press. ISBN 9781278685045

ULRICH, Michael, 1982. *Atlas de música II*. Madrid: Alianza Atlas. ISBN 8420662011

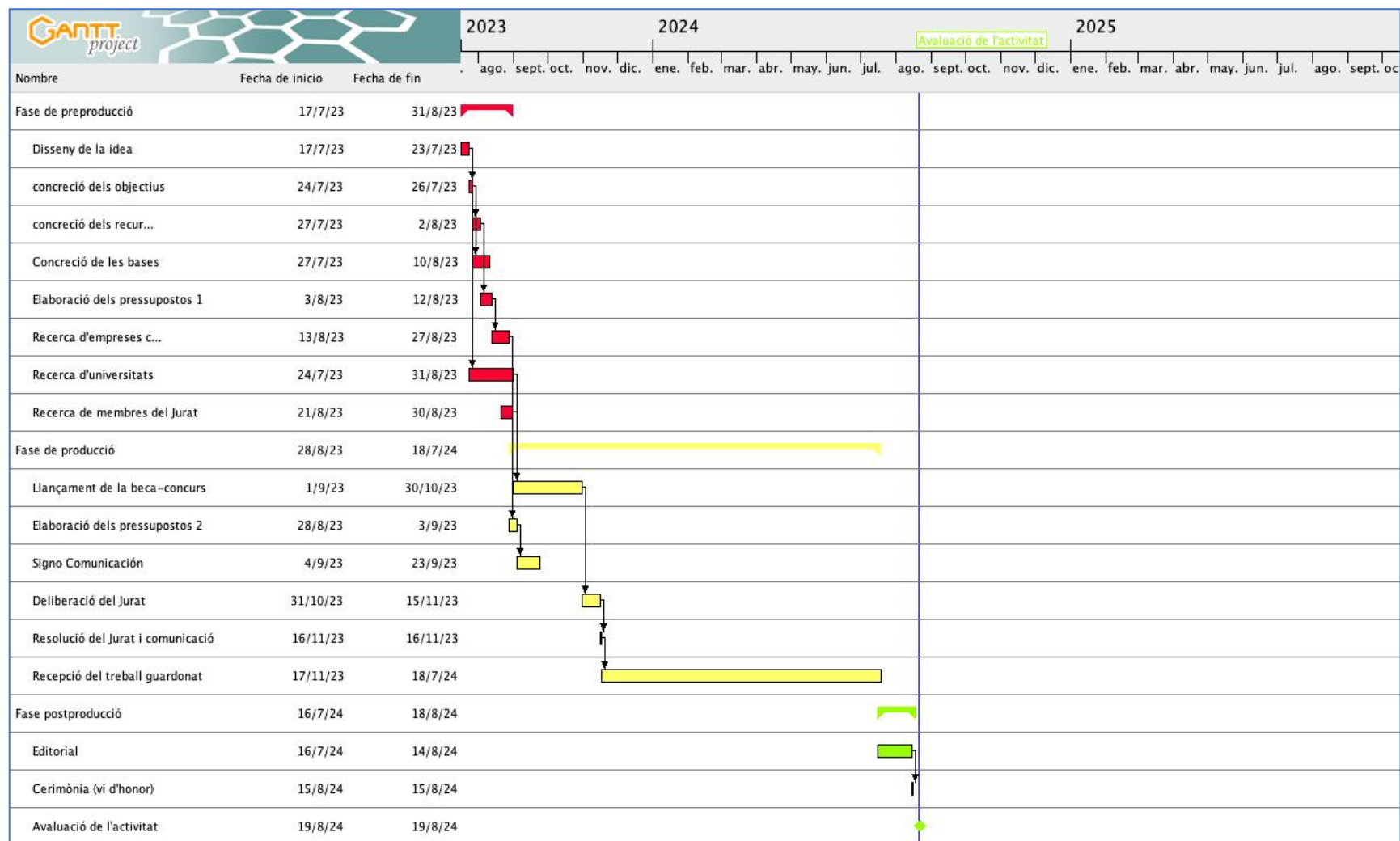
ANEXOS

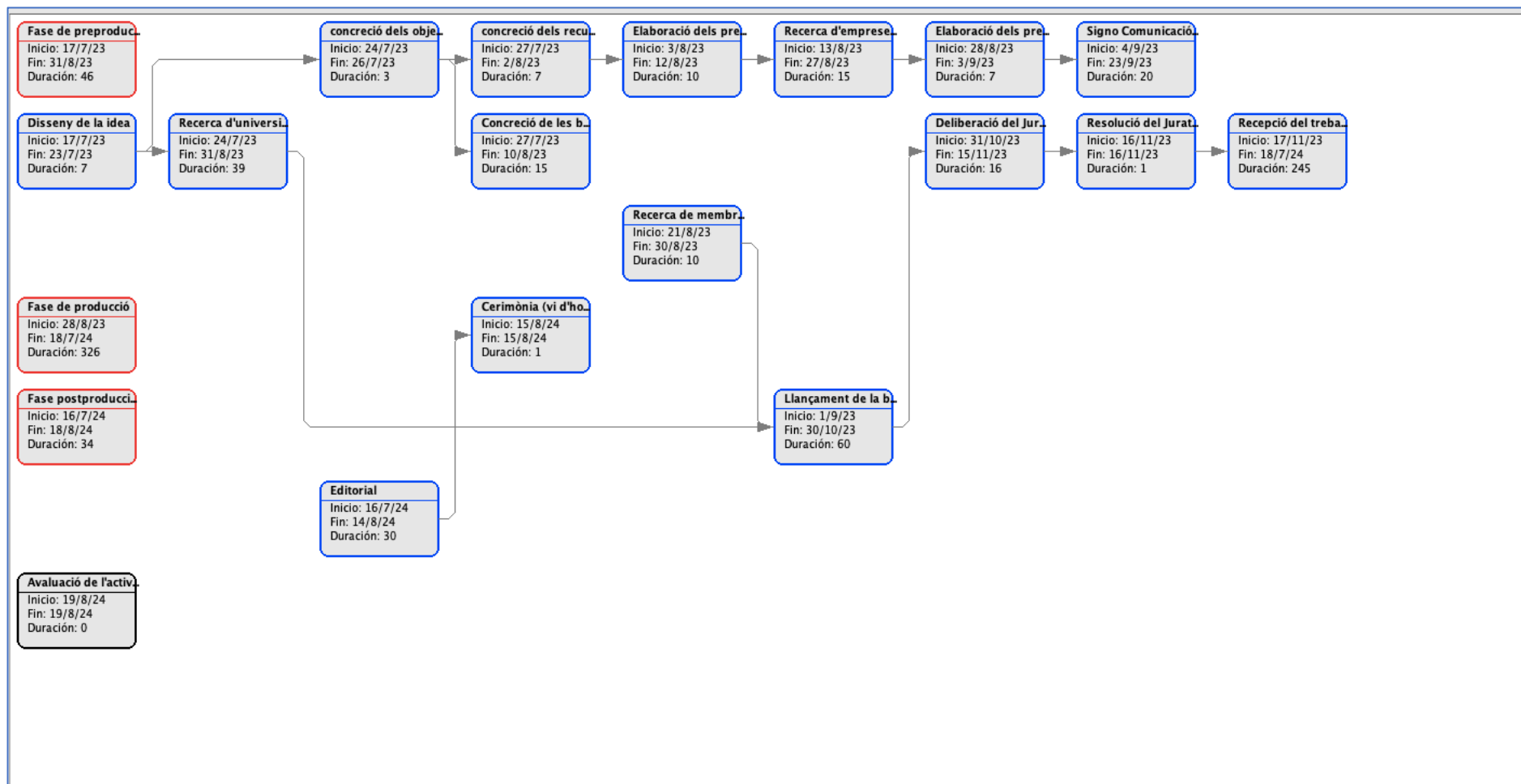
ANNEXE 1: PLANIFICACIÓ ACTIVITAT 1 (GANTT I PERT)

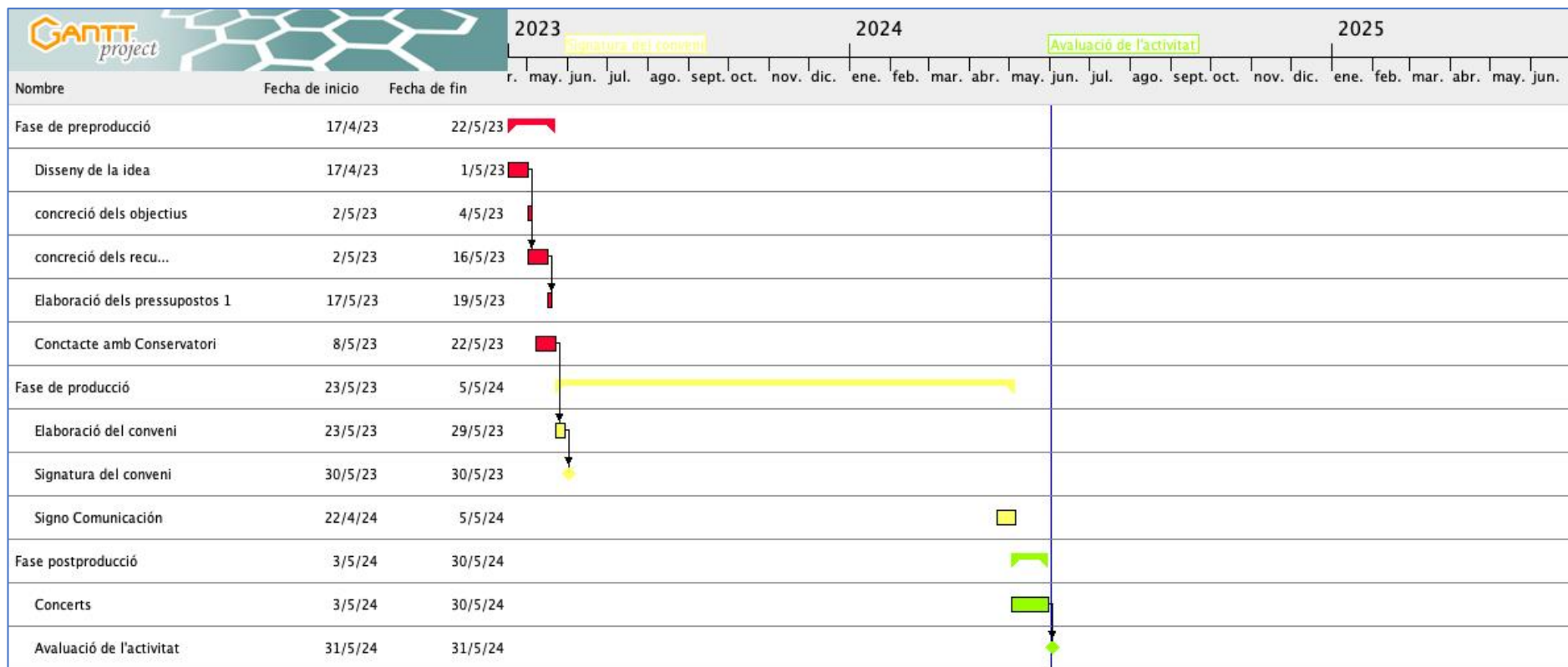

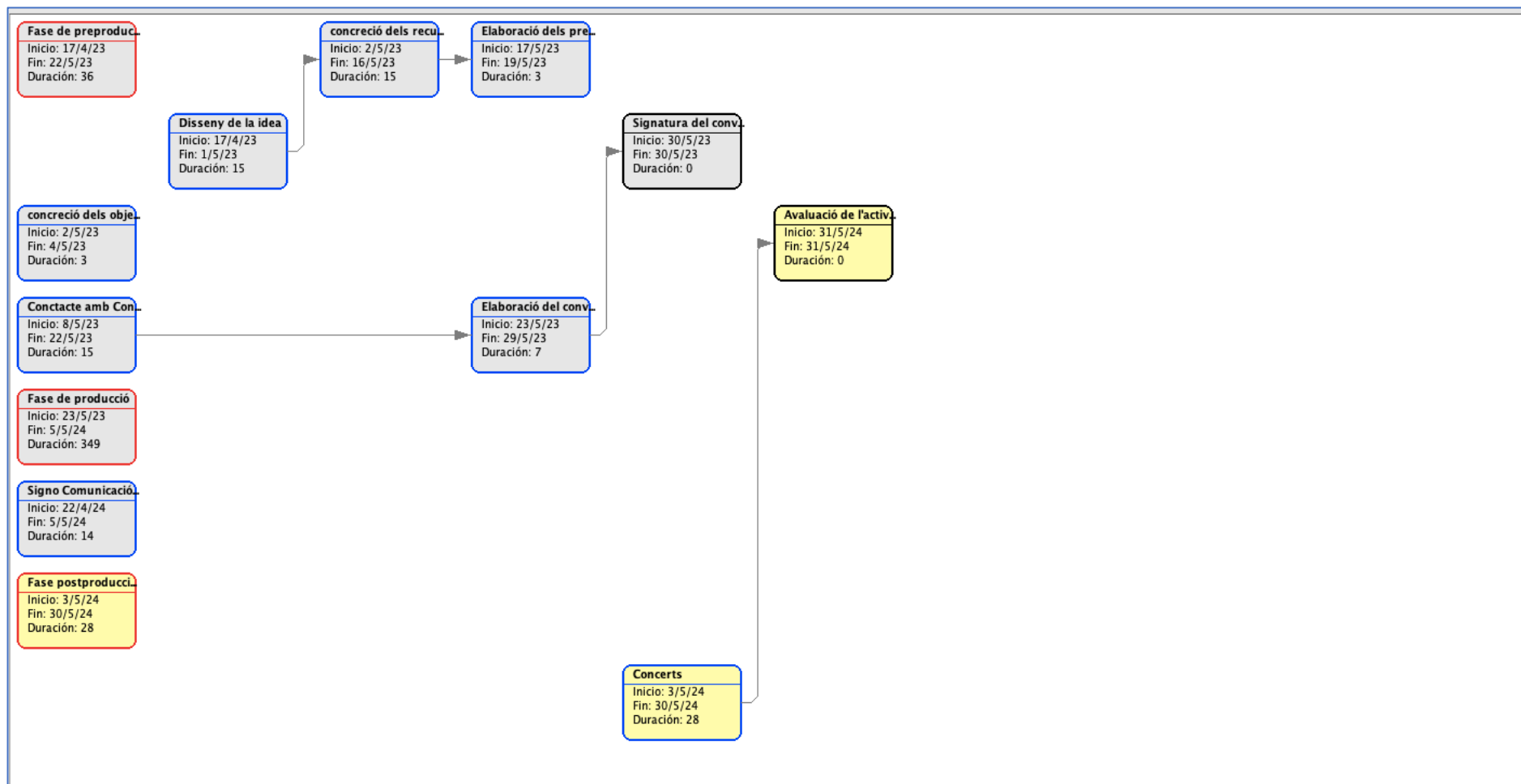
ANNEXE 2: PLANIFICACIÓ ACTIVITAT 2 (GANTT I PERT)

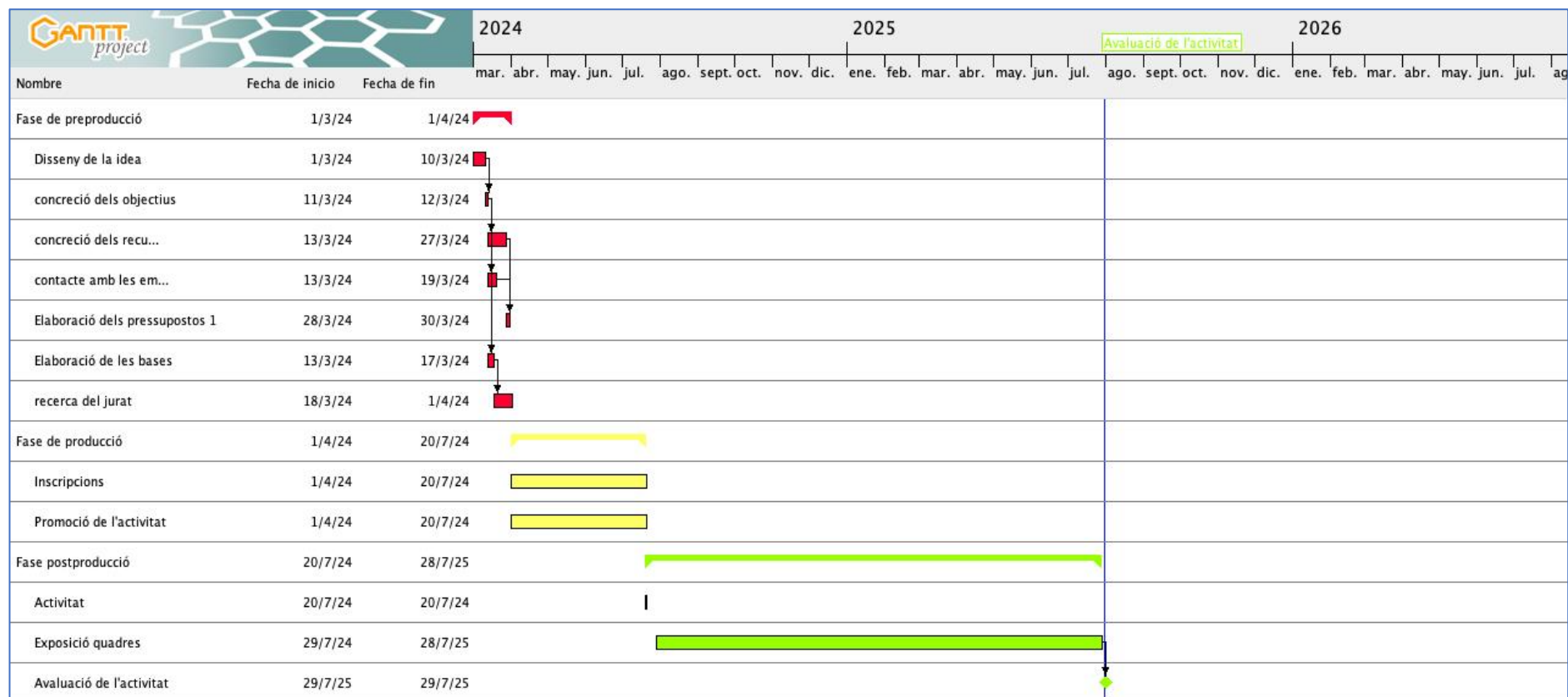

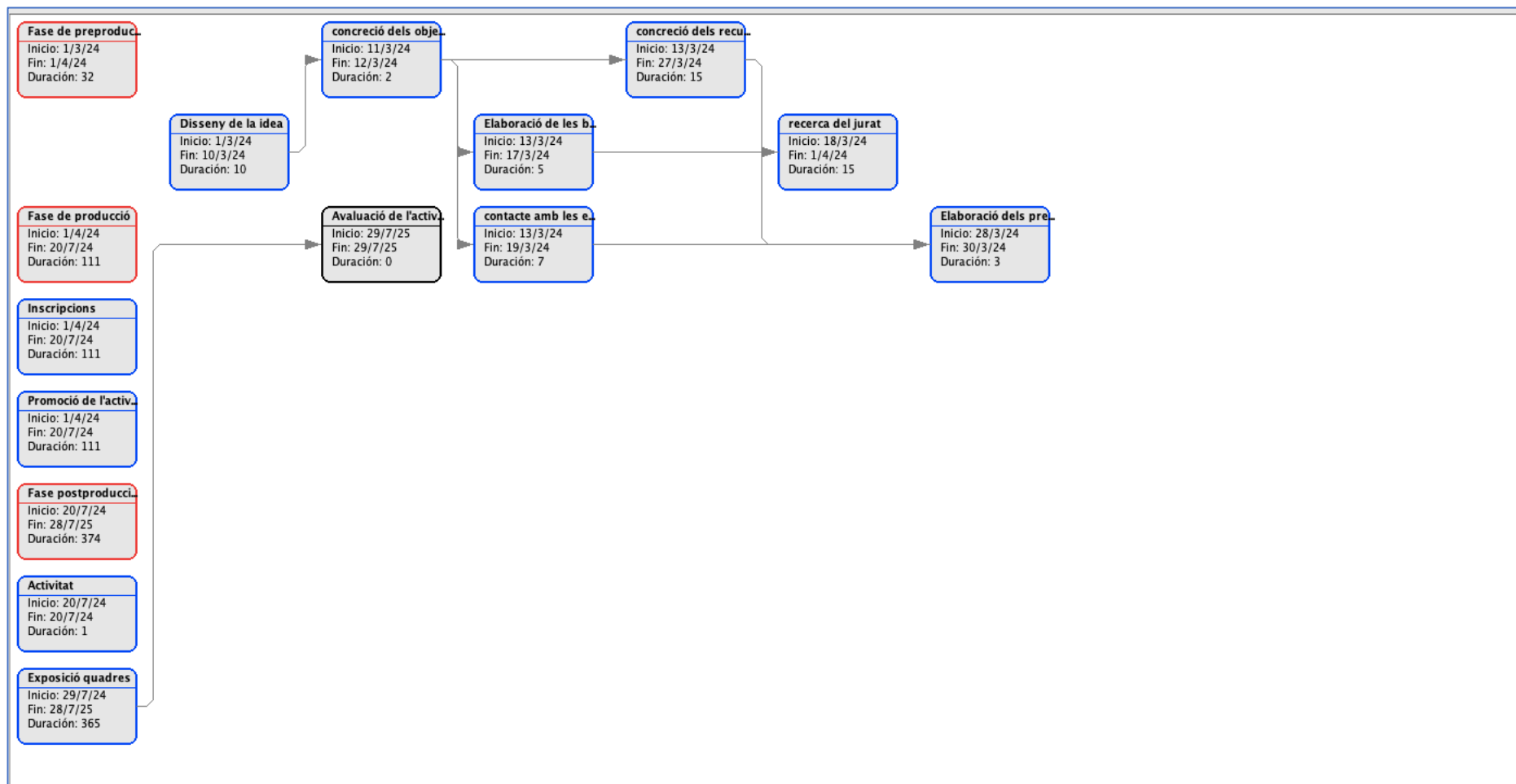
ANNEXE 3: PLANIFICACIÓ ACTIVITAT 3 (GANTT I PERT)

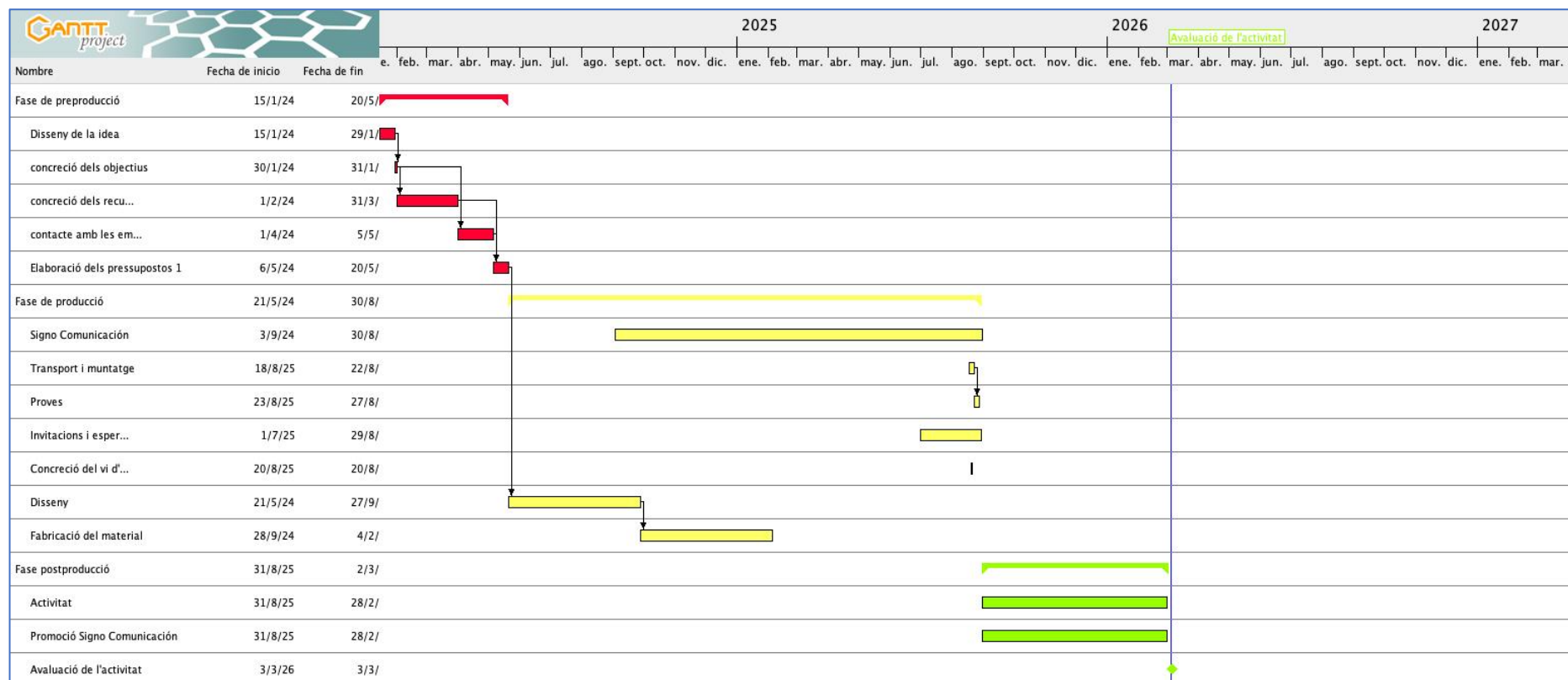

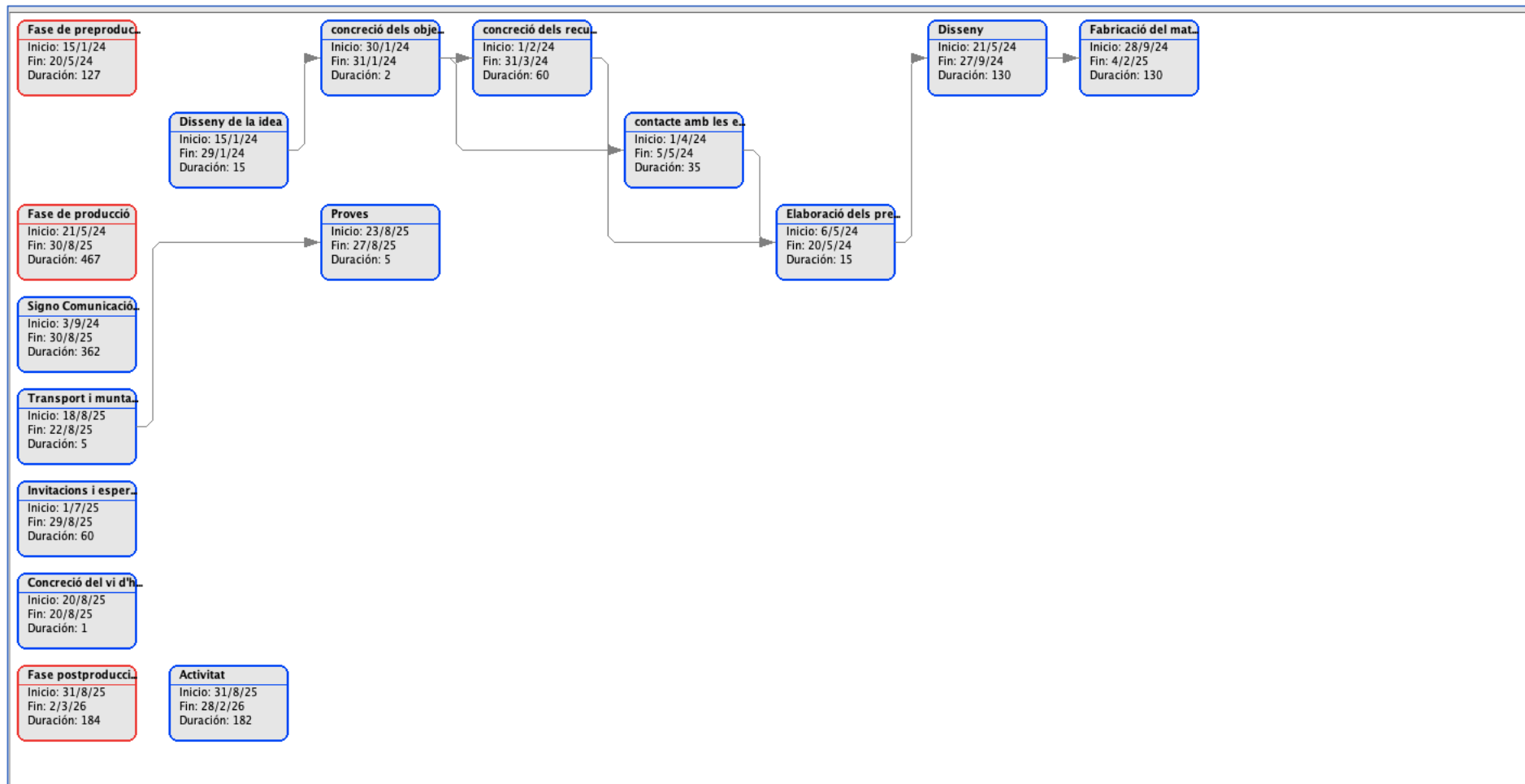
ANNEXE 4: PLANIFICACIÓ ACTIVITAT 4 (GANTT I PERT)

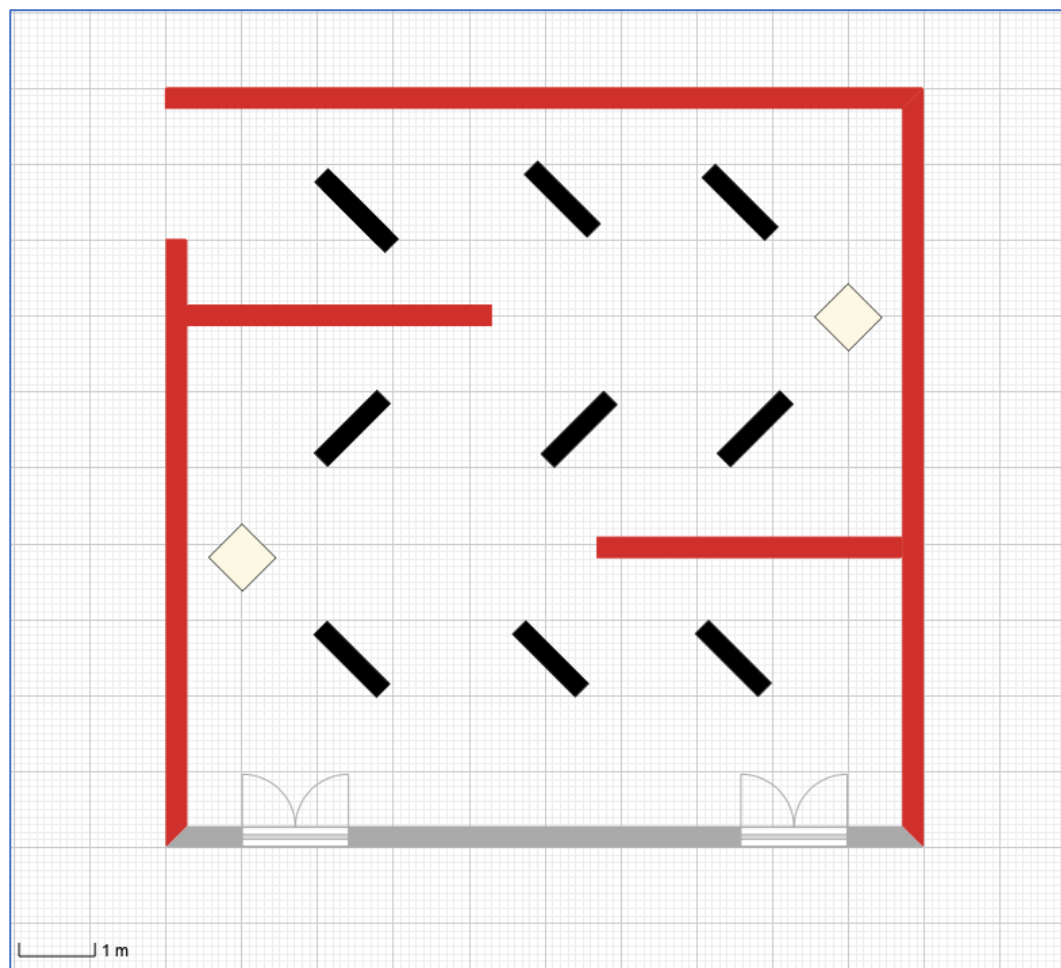

ANNEXE 5: PLANIFICACIÓ ACTIVITAT 5 (GANTT I PERT)

ANNEXE 6: PLÀNOL BÀSIC DE L'EXPOSICIÓ

ANNEXE 7: ESQUEMA DELS BASTIDORS

